

Høringsnotat om forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

1. Indledning

Et udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet) har i perioden fra den 13. oktober 2023 til den 24. november 2023 (42 dage) været sendt i høring hos en række myndigheder, organisationer m.v.

Udkastet til lovforslag blev den 13. oktober endvidere sendt til erhvervsudvalget til orientering.

Herudover blev udkastet til lovforslag offentliggjort på Høringsportalen den 13. oktober 2023.

2. Generelle mærkninger

Nedenfor gengives de væsentligste punkter i de indkomne høringssvar om udkastet til lovforslag.

Erhvervsministeriets bemærkninger til høringssvarene, herunder om der er foretaget ændringer i anledning af høringssvarene, er skrevet med kursiv.

Under pkt. 3 er det opsummeret, hvilke ændringer der er foretaget i forhold til det udkast, som har været i offentlig høring. Her omtales også ændringer, som ikke har baggrund i modtagne høringssvar, men er foretaget på Erhvervsministeriets egen foranledning.

2.1. **Generel opbakning til bæredygtighedsrapportering**

Certificerende Organers Forum (COF), Danske Handicaporganisationer, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Danske Rederier, Finans Danmark, F&P, FSR – danske revisorer, Institut For Menneskerettigheder, Komitéen for god Fondsledelse, Landbrug & Fødevarer, Lederne, Marine Ingredients, Nasdaq og Novo Nordisk Fonden m.fl. udtrykker i deres høringssvar generel opbakning til formålet med reglerne i direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering og implementeringen i dansk lovgivning.

De nævnte organisationer støtter generelt standardisering af bæredygtighedsrapporteringskrav med henblik på at skabe transparens, så finansiering og investeringer kan allokere i en bæredygtig retning for at understøtte den

bæredygtige omstilling, og samfundet generelt kan få adgang til sammenlignelige og troværdige oplysninger om bæredygtighed.

De nævnte organisationer bemærker, at arbejdet med bæredygtighedsrapportering er vigtigt for arbejdet med den bæredygtige omstilling, og at øget og harmoniseret bæredygtighedsinformation er centralt for at nå målet i EU's initiativ for bæredygtig økonomi.

Kommentar

Erhvervsministeriet har noteret sig opbakningen til formålet med reglerne om virksomheders bæredygtighedsrapportering efter standardiserede oplysningskrav og støtten til implementering af reglerne i dansk lovgivning.

2.2. Direktivnær implementering

ATP, Danske Rederier, Dansk Industri, Finans Danmark, Landbrug & Fødevarer, Nasdaq og Kromann Reumert bemærker, at lovforslaget bør implementeres direktivnært og tekstnært iht. bæredygtighedsdirektivets ordlyd for at undgå fortolkningstvivel, overimplementering og sikre danske virksomheder lige konkurrencevilkår ift. virksomheder i andre EU-lande og globalt.

Nasdaq anfører, at det er vigtigt at mindske forskellene mellem nationale rapporteringsregler i EU især i naboregioner som de nordiske lande. I global sammenhæng er harmonisering vigtig og bør være en prioritet for EU og Danmark for at reducere omkostningerne og kompleksiteten for multinationale virksomheder, samt for ikke at miste international konkurrenceevne. I den henseende støtter Nasdaq en direktivnær implementering af CSRD.

ATP og Landbrug & Fødevarer finder det centralt, at der sker en skarp og direktivnær implementering i dansk ret, så reglerne i Danmark kommer til at svare til reglerne i de andre EU-lande for at sikre lige konkurrencevilkår for virksomheder på tværs af EU. ATP forventer derfor, at implementeringen vil være tæt på direktivets indhold (direktivnær), og at eventuelle afvigelser fra direktivet vil blive klart angivet i bemærkningerne til lovforslaget, både hvad angår anvendelsesområdet og detaljerne i rapporteringskrav samt processer for virksomheder og revisorer – især hvis disse indebærer strengere regler for danske virksomheder.

Danske Rederier og Landbrug & Fødevarer noterer sig, at det fremgår, at der er tale om minimumsimplicitering, mens Dansk Industri kvitterer for, at direktivnær implementering i vid udstrækning er tilgodeset med det lovforslag, som er sendt i høring, ligesom FinansDanmark tilslutter sig, at der lægges op til en direktivnær minimumsimplicitering af CSRD.

Kommentar

Med lovforslaget er der tale om en direktivnær implementering af CSRD.

Lovforslaget viderefører den eksisterende generelle praksis på regnskabsområdet fsva. de erhvervsdrivende fonde og andelsselskaber, jf. dog nedenfor. Det betyder, at selvom de ikke er omfattet af EU's regnskabsregler, inkluderes de i implementeringen. Denne tilgang vurderes hensigtsmæssig, idet erhvervsdrivende fonde og andelsselskaber ikke er EU-regulerede, hvorfor det er overladt til medlemslandene, hvordan de skal reguleres. Samtidig stiller det virksomhederne lige.

Derudover lægges der i lovforslaget op til at afklare mulighed for, at uafhængige udbydere kan afgive erklæring om virksomhedernes bæredygtighedsrapportering, jf. nedenfor.

2.3. Vejledning og dialog

Danske Advokater, Danske Handicaporganisationer, Dansk Erhverv, Dansk Industri, FinansDanmark, F&P, FSR – danske revisorer, Landbrug & Fødevarer, Lederne, Marine Ingredients, Nasdaq og Kromann Reumert understreger i deres høringssvar, at der er et stort behov for vejledning fra Erhvervsstyrelsen og Finanstilsynet om de kommende regler til de omfattede virksomheder. Det påpeges, at reglerne om virksomheders bæredygtighedsrapportering er omfattende, komplekse og på flere områder vanskeligt tilgængelige for virksomhederne. Det fremhæves, at CSRD er en ny og stor opgave for rigtig mange virksomheder, og i forlængelse af implementeringen af CSRD følger et behov for implementeringsstøtte til virksomhederne, herunder vejledning. Der er behov for adgang til vejledning til alle virksomheder uanset størrelse. Det fremhæves samtidig, at vejledningsarbejdet bør ske i et samarbejde mellem Erhvervsstyrelsen og Finanstilsynet, som er ressortmyndigheder.

F&P anfører, at vejledning bør henvende sig til både de finansielle virksomheder og de ikke-finansielle virksomheder, og at det i den forbindelse er centralt, at forskellene mellem de finansielle og de ikke-finansielle virksomheder forklares.

Der peges i høringssvarene både på behovet for generel vejledning fx ift. nøglebegreber og krav til rapportering samt på behovet for mere specifik vejledning fx ift. revisoropgaver, hvordan man opgør antallet af medarbejdere med handicap uden at komme i konflikt med lovgivningen (herunder forskelsbehandlingsloven), integreret rapportering, værdikædebegrebet og dobbelt væsentlighedsanalysen mm.

F&P, Finans Danmark og FSR – danske revisorer anfører desuden, at det i forbindelse med den nationale vejledningsindsats er centralt, at det respekteres, at der er tale om EU-regulering, og at fortolkning heraf vil skulle ske

igennem EU-Kommissionen og EFRA, så "level playing field" på tværs af EU-landene bevares.

Amnesty, Dansk Industri, Lederne, Landbrug & Fødevarer, F&P og FSR – danske revisorer fremhæver behovet for fortsat dialog fremadrettet, og Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Partnerskab for bæredygtighedsrapportering, som Erhvervsministeriet har nedsat, fortsætter og er med til at følge implementeringen og vurdere behov for vejledning. F&P kvitterer for den tætte involvering af erhvervsorganisationer og for arbejdet i Regnskabsrådet og Partnerskabet for bæredygtighedsrapportering og anfører, at man ser et behov for at fastholde et tæt samarbejde.

Lederne anfører, at man formoder, at direktivet vil kunne mærkes gennem hele erhvervslivet, og der bør skabes større kendskab til direktivets krav, indhold og muligheder. Det kan ske gennem kanaler som brancheforeninger, erhvervsorganisationer og diverse styrelser og statslige erhvervsindsatser. Lederne er selv opmærksomme på udfordringen og forsøger at påtage sig et kommunikationsansvar over for Ledernes egne medlemmer. Lederne anmoder om, at det tages op til overvejelse, om der skal afsættes midler, der er målrettet mindre virksomheders indirekte pålagte CSRD-relaterede indsatser.

FSR – danske revisorer opfordrer til at prioritere at opdatere vejledningerne til de bekendtgørelser, der ændres som følge af implementeringen af CSRD – eksempelvis uafhængighedsvejledningen, erklæringsvejledningen og vejledning om obligatorisk efteruddannelse af godkendte revisorer. Opdateringerne bør være på plads, når lovgivningen træder i kraft, og FSR tilkendegiver, at man gerne bidrager til dette arbejde.

Dansk Erhverv understreger behovet for stillingtagen og klare udmeldinger til virksomhederne fra relevante myndigheder i forhold til implementering og fortolkning af CSRD og tilhørende regelsæt samt efterfølgende tilsyn. Der bliver behov for en høj grad af pragmatisme og forståelse fra både myndigheder og virksomheder for at sikre en så smidig og smertefri implementering som muligt. Der er generelt behov for fokus på uddannelse, viden og kompetencer om ESG.

Kommentar

Der er på finansloven for 2024 afsat særlige midler til en vejledningsindsats i Erhvervsstyrelsen, så styrelsen kan hjælpe virksomheder med de nye omfattende rapporteringskrav. Erhvervsministeriet er således enig i, at behovet for vejledning er stort. Erhvervsstyrelsen prioriterer og har i de kommende år særlig fokus på vejledning af de virksomheder, der bliver omfattet af de kommende krav om bæredygtighedsrapportering og fokus på at hjælpe virksomhederne med at forstå reglerne. Erhvervsstyrelsen har også

fokus på behovet for løbende at følge, understøtte og formidle den vejledning, der vil komme fra bl.a. EFRAG, så den gøres anvendelig og relevant for de danske virksomheder. Vejledningsarbejdet vil foregå i et tæt samarbejde mellem Erhvervsstyrelsen og Finanstilsynet.

Inddragelse af eksterne interessenter vil være en rød tråd i vejledningsindsatsen og det øvrige arbejde med implementeringen af CSRD. Det skal sikres, at indsatsen i videst muligt omfang hviler på de omfattede virksomheders behov, og at andre aktører understøtter vejledningen af virksomhederne. Derfor vil eksterne interessenter fortsat blive inddraget – både bilateralt og via fx Partnerskabet for bæredygtighedsrapportering, Regnskabsrådet og Revisorrådet.

Erhvervsstyrelsen arbejder desuden med vejledning målrettet de indirekte påvirkede små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og med konkrete programmer og værktøjer, der kan understøtte SMV'erne i deres bæredygtige omstilling. På Virksomhedsguiden.dk kan de ikke-omfattede virksomheder finde relevante informationer som fx vejledninger, ordbog med de vigtigste begreber, trin-for-trin guide til due diligence og ansvarlig virksomhedsadfærd, viden om OECD's retningslinjer og lovkrav samt viden om miljømærker og cirkulære forretningsmodeller, tilskud og sparringsmuligheder samt cases. Indsatserne på Virksomhedsguiden understøttes af 1:1 vejledning til SMV'er i de tværkommunale Erhvervshuse, som findes i hele landet.

Endelig er der fokus på, at mange virksomheder som noget nyt bliver omfattet af taksonomiforordningens regler fra regnskabsår, der starter 1. januar 2025, idet CSRD indebærer, at anvendelsesområdet bliver udvidet betragteligt, hvorfor de virksomheder, der bliver omfattet af bæredygtighedsrapportering efter CSRD, også skal rapportere efter taksonomiforordningen parallelt hermed.

2.4. Kontrol, tilsyn og håndhævelse

Institut for Menneskerettigheder noterer, at der ikke foreslås ændringer af bestemmelser om Erhvervsstyrelsens kontrol (§§159-161) som følge af de udvidede rapporteringsforpligtelser. Institut for Menneskerettigheder fremhæver vigtigheden af kontrol og finder det afgørende, at Erhvervsstyrelsen afsætter eller tilføjes de nødvendige økonomiske og faglige ressourcer til meningsfuldt at kunne kontrollere og undersøge bæredygtighedsrapporteringernes overholdelse af lovgivningen, herunder de mange indholdsmæssige og tekniske krav fra den delegerede retsakt. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovforslaget (i §§151-161) specificerer styrelsens organisering og ressourcer på området, samt hvorledes kontrol fsva. bæredygtighedsrapportering implementeres.

Institut for Menneskerettigheder noterer sig videre, at der i lovforslaget ikke indføres klageadgang eller lignende kanaler for eksterne, herunder ret-tighedshavere og deres repræsentanter (fx fagforeninger) med henblik på at adressere mangelfulde eller urigtige bæredygtighedsoplysninger, ”green-washing” mm. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at en klagead-gang ang. virksomheders bæredygtighedsrapportering oprettes, eller at lov-forslaget som minimum refererer til det nationale kontaktpunkt NCP Dan-mark, som en kanal for klager ang. virksomheders bæredygtighedsrelate-rede indvirkninger samt til klagemuligheder i forbindelse med grøn/etisk markedsføring under markedsføringsloven, herunder forbrugerombuds-manden.

Nasdaq bemærker, at det er vigtigt, at både tilsyn og håndhævelse af kra-vene er ens i alle medlemsstater for at skabe lige konkurrencevilkår. Lige-ledes bemærkes, at proportionalitet er vigtig i forhold til håndhævelse og tilsyn. Der bør derfor tages særlige hensyn til børsnoterede små og mellem-store virksomheder (SMV’er). I modsat fald risikeres det, at den admini-strative byrde ved reglerne bliver for stor sammenlignet med at være uno-teret SMV.

FSR – danske revisorer bemærker, at selv med indfasningsbestemmelser må det forventes, at mange virksomheder, også de helt store, kan få van-skeligheder ved at opnå et fuldt ud tilfredsstillende niveau i bæredygtig-hedsrapporteringen i de første år. Der henstilles derfor til, at Revisortilsynet gives mandat til at vise hensyn til omfanget og kompleksiteten af lovænd-ringen, så der i højere grad kommunikeres om observationer – individuelt eller ved offentligt notat - end der gives påtaler og påbud i de første 2-3 år. Denne forhåbning gælder også, for så vidt angår Erhvervsstyrelsens og Fi-nanstilsynets regnskabskontrol. Efter FSRs opfattelse er den vigtigste op-gave for staten i de første år at vejlede virksomheder og revisorer mest mu-ligt frem for at bruge ressourcerne på at finde dem, som har haft svært ved at komme 100 pct. i mål i første forsøg.

Dansk Erhverv opfordrer til, at både tilsyn og håndhævelse af de nye regler i CSRD sker proportionalt og ses i forhold til de udfordringer og vanskelige betingelser, som nogle virksomheder allerede befinder sig i, og andre virk-somheder kommer til at stå overfor. Det anføres, at danske virksomheder allerede nu arbejder hårdt på at forberede sig på de kommende regler om bæredygtighedsrapportering. Det er afgørende for implementeringen af CSRD og formålene bag lovgivningen, at bæredygtighedsrapportering ikke alene bliver betragtet som en complianceopgave. Reglerne må ikke virke konkurrenceforvridende, hvis myndigheder i andre lande ikke fører tilsyn og håndhæver på samme niveau som i Danmark.

Kommentar

Erhvervsministeriet bemærker, at der er tale om en direktivnær implementering, og CSRD fastlægger ikke særlige kontrolregler ift. virksomheders bæredygtighedsrapportering, herunder ift. klagemuligheder.

Kontrol med virksomhedernes bæredygtighedsrapportering er et direktivkrav for de virksomheder, der er omfattet af gennemsigthedsdirektivet – det vil sige børsnoterede virksomheder. Disse regler gælder på tværs af EU. For de øvrige omfattede virksomheder er der ikke EU-krav om en særlig kontrol. Det følger af årsregnskabsloven, at Erhvervsstyrelsen har hjemmel til at føre kontrol med virksomhedernes årsrapporter. For de omfattede finansielle virksomheder vil det være Finanstilsynet, der har hjemmel til at føre kontrol.

Hjemmel til, at Erhvervsstyrelsen fører kontrol med virksomhedernes årsrapporter, er indeholdt i årsregnskabsloven i dag, og der indføres ikke nye kontrolbestemmelser. Hjemmel til, at Finanstilsynet fører kontrol med virksomhedernes årsrapporter, er indeholdt i § 344, stk. 1, i lov om finansiell virksomhed, § 213, stk. 1, i lov om kapitalmarkeder, § 161, stk. 1 og 2 i lov om investeringsforeninger m.v., § 219, stk. 1, i lov om fondsmæglerselskaber og investeringservice- og aktiviteter, og § 259, stk. 1 og § 262.

Som det fremgår ovenfor, er der fokus på vejledning af de virksomheder, der bliver omfattet af reglerne om virksomheders bæredygtighedsrapportering.

3. Bemærkninger til de enkelte punkter

3.1. Bemærkninger tværgående emner 3.1.1. Uafhængige udbydere af erklæringsydelse

Certificerende Organers Forum, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Landbrug & Fødevarer og Nasdaq udtrykker generelt en positiv holdning til forslaget om, at Erhvervsministeriet vil fremsætte lovforslag om udnyttelse af direktivets option for så vidt angår tilladelse af, at uafhængige erklæringsudbydere kan afgive erklæringen om bæredygtighedsrapportering. Udnyttelse af optionen anses for positivt, da det vil øge konkurrencen til gavn for det danske erhvervsliv.

FSR – danske revisorer anerkender risikoen for høj markedskoncentration, men peger på, at dette skyldes de omfattende regler for revisorer. De foreslår en sanering af disse regler for bedre at adressere problemet.

Certificerende Organers Forum, Dansk Industri og Landbrug & Fødevarer anser det for uhensigtsmæssigt, at optionen om tilladelse af uafhængige erklæringsudbydere ikke allerede er udnyttet i lovforslaget, da det risikeres,

at manglen på revisorer forøges. Dertil anføres det, at en senere gennemførelse af denne option, giver revisorerne en konkurrencemæssig fordel for så vidt angår erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

Certificerende Organers Forum og Dansk Industri efterspørger, at lovforslaget indeholder en konkret hjemmel for tilladelse af uafhængige erklæringsudbydere, ligesom de foreslår en tidsfrist for implementeringen af denne option. Dette vil, ifølge Certificerende Organers Forum, motivere certificeringsvirksomheder til at investere i kompetencer.

Alle organisationerne understreger vigtigheden af, at revisorer og erklæringsudbydere er underlagt de samme krav og vilkår for at sikre tillid til og kvalitet i bæredygtighedsrapporteringen. Desuden påpeger Certificerende Organers Forum, at de nuværende regler om valg af revisor kan skabe en konkurrencefordel for revisorer, hvilket bør revurderes.

Certificerende Organers Forum anfører også, at uafhængige erklæringsudbydere, som er godkendt i medlemsstater, hvor optionen er implementeret, bør kunne operere i Danmark. De påpeger ligeledes, at erhvervslivet besidder verificerede bæredygtighedsdata, og loven bør anerkende disse oplysninger, som er verificeret af akkrediterede tredjeparter. Derudover foreslår de, at gensidig anerkendelse af erklæringer afgivet af akkrediterede erklæringsudbydere skal inkluderes og defineres i loven.

Endelig foreslår Certificerende Organers Forum, at ansvaret for bæredygtighedserklæringer afgivet af uafhængige udbydere skal placeres på virksomhedsniveau, dvs. hos den juridiske person

Kommentar

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget, specifikt i afsnittet "Erklæring om bæredygtighedsrapportering" under punkt 2.4.2, fremgår det, at Erhvervsministeriet vil fremsætte lovforslag om at tillade uafhængige akkrediterede erklæringsudbydere til at afgive erklæringen bæredygtighedsrapportering. Af de bemærkningerne fremgår:

"I forbindelse med evaluering af revisorloven i 2021 blev det konstateret, at der er en stor koncentration på danske marked for revision af virksomheder af interesse for offentligheden [...]. Det fremgår også af bæredygtighedsdirektivet, at der er en risiko for yderligere koncentration af revisionsmarkedet, som kan være en trussel for revisorerne uafhængighed og øge honorarerne, herunder for afgivelse af erklæring om bæredygtighed.

På denne baggrund henviser Erhvervsministeriet til, at virksomhederne bør tilbydes et bredere udvalg af udbydere af erklæringsydelse.

Der er imidlertid tale om et helt nyt marked, og der er derfor behov for en nærmere afklaring af kravene til akkreditering hos DANAK og fastlæggelse

af de rammevilkår og krav, der skal gælde for de uafhængige erklæringsudbydere adgang til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

Erhvervsministeriet vil iværksætte det afklarende arbejde vedrørende etablering af en akkrediteringsordning [...]. Erhvervsministeren vil herefter fremsætte lovforslag om udnyttelsen af ovenstående option, hvorefter erklæring om bæredygtighedsrapportering også vil kunne afgives af uafhængige udbydere af erklæringsudmeldelser.”

Erhvervsministeriet er opmærksom på de mange forhold, der skal afklares i forbindelse med udnyttelsen af optionen om tilladelse af uafhængige erklæringsudbydere i bæredygtighedsdirektivet. På den baggrund og fordi det medfører åbning af et nyt marked, kan et præcist tidspunkt for implementeringen af optionen ikke fastsættes.

Erhvervsministeriet har allerede indledt det forberedende arbejde i samarbejde med DANAK, som er det kompetente organ til at akkreditere uafhængige erklæringsudbydere. Formålet med at udnytte optionen er at undgå yderligere markedsconcentration inden for revisionsbranchen ved at tilbyde virksomheder et bredere udvalg af udbydere for bæredygtighedsrapportering. Det er et krav i bæredygtighedsdirektivet, at uafhængige udbydere skal underlægges krav svarende til kravene, der følger af revisorloven, og de mange forhold, der skal afklares, skal være på plads førend et lovforslag, der tillader uafhængige erklæringsudbydere, kan fremsættes. Det fremtidige arbejde frem mod udarbejdelse af et lovforslag vil naturligvis involvere et tæt samarbejde med relevante interessenter.

3.1.2. Oversættelser

Dansk Industri, F&P og Lederne bemærker, at oversættelserne af de europæiske standarder for bæredygtighedsrapportering er utilfredsstillende, og organisationerne fremhæver vigtigheden af høj kvalitet i oversættelserne og af korrekte danske oversættelser.

Dansk Erhverv, Dansk Industri, Finans Danmark, FSR – danske revisorer og F&P henviser til lovforslagets § 99 a, stk. 6, 2. pkt., hvor det fremgår, at hvis der henvises til internationale retningslinjer, protokoller eller lignende vedrørende bæredygtighedsrapportering i bæredygtighedsstandarderne, vil disse være gældende, uanset at de ikke foreligger på dansk. De nævnte organisationer anfører, at der er et behov for danske oversættelser af disse internationale standarder, retningslinjer, protokoller mm. for at undgå sproglige barrierer og fejlfortolkninger, når danske virksomheder skal udarbejde deres bæredygtighedsrapportering.

Kommentar

Erhvervsministeriet er enig i vigtigheden af høj kvalitet i oversættelser af EU-retsakter til forskellige sprogversioner, herunder til dansk. Det er desværre ikke kun den danske oversættelse af de ikke-sektorspecifikke bæredygtighedsstandarder, der er mangelfuld.

Erhvervsministeriet er således meget opmærksom på, at der er udfordringer forbundet med den danske oversættelse af bæredygtighedsstandarderne. Erhvervsstyrelsen har i flere omgange haft kontakt til Kommissionen herom og gjort Kommissionen opmærksom på, at det er Kommissionens opgave at sikre retvisende sprogversioner. Erhvervsstyrelsen er fortsat i dialog med EU-Kommissionen om oversættelserne af de europæiske standarder for bæredygtighedsrapportering for at højne kvaliteten.

I forhold til internationale retningslinjer, protokoller eller lignende vedrørende bæredygtighedsrapportering, der henvises til i bæredygtighedsstandarderne, fremgår det af lovforslaget, at de er gældende, uanset at disse ikke foreligger på dansk, og de vil ikke fra dansk side blive oversat til brug for virksomhedernes bæredygtighedsrapportering. Baggrunden er, som det fremgår af bemærkninger til forslaget, at en oversættelse vil kunne medføre risiko for fejl og regeldiskrepans. Erhvervsministeriet bemærker, at lignende bestemmelser kendes fra for eksempel søfartsområdet og transportområdet.

3.1.3. Ikrafttrædelse

Advokatsamfundet, Danske Advokater, Dansk Erhverv og Kromann Reumert udtrykker bekymring for og anser det for retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at loven træder i kraft 1. juli 2024 og skal gælde for regnskabsåret, der begynder 1. januar 2024 eller senere, hvorefter de omfattede virksomheder med lovforslaget dels skal forholde sig til og dels skal forberede sig på ganske omfattende forpligtelser – førend det endelige indhold af lovgrundlaget er kendt, og førend lovforslaget træder i kraft.

Advokatsamfundet peger på, at virksomheder eksempelvis allerede for regnskabsåret 2024 vil skulle indsamle nødvendige data for at kunne foretage rapportering i 2025 uanset, at loven på dette tidspunkt endnu ikke er behandlet eller vedtaget af Folketinget, idet det fremgår af lovforslaget, at det forventes fremsat for Folketinget i februar 2024, og dermed vil lovforslaget så meget desto mindre endnu ikke være trådt i kraft. Reelt får lovforslaget således virkning, inden det er vedtaget.

Advokatsamfundet anfører videre, at efter lovforslaget skal virksomheder, som er forpligtet til at udarbejde bæredygtighedsrapportering, lade bæredygtighedsrapporteringen forsyne med en erklæring om bæredygtighedsrapporten, samt at erklæringen skal afgives af en revisor, som i henhold til

revisorloven er godkendt til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering. For Regnskabsklasse D-Virksomheder vil erklæringen skulle afgives i 2025. Forinden skal revisorer, som ønsker at kvalificere sig til at afgive en sådan erklæring, skulle uddannes og godkendes hertil. Kravene til revisorers uddannelse (eller efteruddannelse) er ved at blive fastlagt i bekendtgørelser, som er sendt i høring samtidig med lovforslaget. Der er derfor behov for, at kravene til revisorers uddannelse og efteruddannelse fastlægges snarest muligt for at sikre klarhed over kravene og give virksomheder omfattet af lovforslaget, herunder især Regnskabsklasse D-Virksomheder, mulighed for i samarbejde med revisor at drøfte og tilrettelægge indsamling af data mv. Det skaber retlig usikkerhed for virksomhederne, at dette forhold ikke er på plads før lovforslagets stipulerede virkning fra regnskabsåret 2024.

FSR – danske revisorer bemærker, at ifølge bæredygtighedsstandarderne kræves bæredygtighedsoplysninger for sammenligningsåret ikke i det første år, virksomheden anvender standarderne. FSR forventer, at de fleste virksomheder har visse oplysninger – men ikke alle oplysninger – for sammenligningsåret efter gældende ret, som kan anvendes i bæredygtighedsrapporteringen for det første regnskabsår, for de datapunkter, der skal oplyses baseret på den dobbelte væsentlighedsvurdering foretaget i henhold til standarderne. FSR opfordrer til, at det fremgår af lovbemærkningerne, hvorvidt en virksomhed må rapportere de oplysninger, den har for sammenligningsåret, selvom virksomheden vælger at anvende undtagelsesmuligheden for nye oplysninger, som er indeholdt i bæredygtighedsstandarderne.

FSR - danske revisorer påpeger endelig, at de forhøjede størrelsesgrænser har virkning for regnskabsår, der begynder 1. januar 2024 eller senere. Sammenholdt med kravet om at være over/under grænserne to år i træk opfordrer FSR til, at Erhvervsministeriet udarbejder en overgangsløsning for de virksomheder, der rykker op i regnskabsklasse for regnskabsåret 2023 efter de gældende regler, men igen rykker ned i regnskabsklasse for regnskabsåret 2024, når lovforslaget vedtages som forventet, hvormed sådanne virksomheder kan undgå at rapportere i en højere regnskabsklasse i et enkelt år.

Kommentar

De virksomheder, der bliver omfattet af kravene om bæredygtighedsrapportering fremadrettet kan med fordel allerede nu forberede sig på de kommende rapporteringskrav. De bæredygtighedsstandarder, som virksomhederne skal rapportere efter ud fra en dobbelt væsentlighedsvurdering, er således vedtaget.

Reglerne om virksomhedernes bæredygtighedsrapportering vil imidlertid først få reel betydning for de første virksomheder i forbindelse med udarbejdelsen af årsrapporten/ledelsesberetningen ved udgangen af 2024 eller senere med henblik på offentliggørelse af årsrapporten 1. januar 2025 eller senere. Det vil sige efter lovens ikrafttræden. Man vil således fx ikke kunne straffes efter bestemmelsen i lovforslagets § 1, nr. 47 før lovens ikrafttræden eller for handlinger begået før lovens ikrafttræden.

Der er i lovforslaget indsat en bestemmelse, hvorefter virksomhederne har mulighed for at vælge en revisor til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering, selvom pågældende revisor ikke på valgtidspunktet er godkendt til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering. Det er en betingelse, at vedkommende senest den 1. oktober 2024 opfylder betingelserne for at kunne afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering. I modsat fald vil virksomheden skulle vælge en anden revisor, der opfylder betingelserne for at kunne afgive erklæringen. Der er herved taget hensyn til, at reglerne for at blive godkendt til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering først er endeligt fastlagt i forbindelse med lovens ikrafttræden.

Behovet for en overgangsløsning for de virksomheder, der rykker op i regnskabsklasse for regnskabsåret 2023 efter de gældende regler, men igen rykker ned i regnskabsklasse for regnskabsåret 2024 er bortfaldet, idet de nye størrelsesgrænser får virkning for regnskabsår, der starter fra 1. januar 2023, jf. nedenfor.

Endelig bemærkes, at spørgsmålet om brug af sammenligningsår i bæredygtighedsrapporteringen for det første regnskabsår vedrører et specifikt teknisk forhold, som bedst adresseres i vejledning fra myndigheder frem for i lovbemærkningerne.

3.2. Bemærkninger til ændringer af årsregnskabsloven

3.2.1. Størrelsesgrænser

92-gruppen anfører, at de ikke finder det hensigtsmæssigt, at muligheden for at forhøje beløbsgrænserne for små virksomheder udnyttes fuldt ud, hverken for opnåelsen af formålet med CSRD eller for de små- og mellemstore virksomheder selv. Det anbefales, at scope for virksomhedernes størrelse ikke ændres til mindre ambitiøse mål, som vil gøre det sværere at sikre bedre forhold for mennesker og miljø verden over.

Dansk Industri er enige i forhøjelsen af størrelsesgrænserne, men mener, at den øvre grænse for små virksomheder henholdsvis for små koncerner bør udnyttes fuldt ud som følge af regnskabsdirektivet, der gør det muligt for medlemslande, der ikke benytter euro, at forhøje beløbet omregnet til euro-

kursen med 5 %. Konkret foreslår Dansk Industri, at grænserne i § 1, nr. 2 forhøjes til en balancesum på 58 mio. kr. og en omsætning på 116 mio. kr.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at CSRD er særligt byrdefuld for de mindre virksomheder og er derfor positive over for den justering af størrelsesgrænserne, der lægges op til. Af hensyn til lempelse af de administrative byrder for især små og mellemstore virksomheder foreslår Landbrug & Fødevarer, at også grænserne i årsregnskabslovens § 135 stk. 1, forhøjes med 25 %. Desuden foreslår organisationen beløbsgrænsen for balancesum, jf. årsregnskabsloven § 135, stk. 2, hævet til 55 mio. kr. således, at der bliver overensstemmelse med den foreslåede ændring af størrelsesgrænsen for balancesum i § 7, stk. 2, nr. 1, litra a, der ligeledes forhøjes til 55 mio. kr.

Nasdaq bemærker, at lovforslaget lægger op til forhøjelse af størrelsesgrænser for mikro- små og mellemstore virksomheder i lyset af Kommissionens forhøjelse af størrelsesgrænserne med 25 %, begrundet i de seneste års inflation. Det er vigtigt, at en sådan justering af størrelsesgrænserne gennemføres ens på tværs af EU-landene for at skabe lige konkurrencevilkår

Kommentar

Forhøjelse af størrelsesgrænserne vil betyde, at flere virksomheder ændrer regnskabsklasse og derved kan rapportere efter mindre omfattende regnskabskrav, herunder også i forhold til bæredygtighedsrapportering. Det er Erhvervsministeriets opfattelse, at forhøjelsen af størrelsesgrænserne bør udnyttes fuldt ud for at skabe de bedste vilkår for virksomhederne, så danske virksomheder ikke stilles dårligere end andre virksomheder i EU. Regnskabsdirektivets mulighed for at forhøje størrelsesgrænser med 5 % for medlemslande, der ikke benytter euro, er anvendt ved forslagetets omregning fra EUR til DKK. Det bemærkes, at denne mulighed kun gælder ved omregning af størrelsesgrænserne for mellemstore og store virksomheder og ikke ved omregning for små virksomheder og små koncerner.

Størrelsesgrænserne vedrørende revision m.v. af årsrapporten er fastsat uafhængig af regnskabsdirektivets størrelsesgrænser. Bestemmelserne om revision blev senest ændret i 2022 i forbindelse med gennemførelsen af en bred politisk aftale om det fremadrettede behov for revision. Forhøjelse af regnskabsdirektivets størrelsesgrænser giver således ikke anledning til ændring af størrelsesgrænserne vedrørende revision m.v. af årsrapporten.

Erhvervsministeriet bemærker desuden, at ikrafttrædelsestidspunktet ændres fra 1. juli 2024 til 1. juni 2024, samt at virkningstidspunktet for de nye størrelsesgrænser er ændret til regnskabsår, der starter den 1. januar 2023 eller senere. Ændringen er foretaget på Erhvervsministeriets egen foranledning og er en implementering af en option i det delegerede EU-direktiv

om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet, der giver mulighed for, at de nye størrelsesgrænser kan gælde allerede for regnskabsår, der starter 1. januar 2023.

3.2.2. Ledespåtegning

FSR – danske revisorer bemærker, at udkastet indeholder en bestemmelse for virksomheder i regnskabsklasse D, hvorefter ledelsen i ledespåtegningen skal erklære, at en eventuel bæredygtighedsrapportering er udarbejdet i overensstemmelse med de i § 99 a, stk. 6, eller § 107 e nævnte standarder, samt at der ikke er foreslået indsat et tilsvarende krav til ledespåtegningen for øvrige regnskabsklasser. FSR – Danske Revisorer mener, at ledelsen i alle virksomheder, der er enten omfattet af eller frivilligt vælger at udarbejde en bæredygtighedsrapportering efter § 99 a, i ledespåtegningen skal erklære sig om bæredygtighedsrapporteringen. Dette i lyset af den foreslåede pligt til at forsyne en lovpligtig bæredygtighedsrapportering med en erklæring.

Kommentar

Den foreslåede bestemmelse, hvorefter ledelsen i virksomheder i regnskabsklasse D skal erklære, at en eventuel bæredygtighedsrapportering er udarbejdet i overensstemmelse med de i § 99 a, stk. 6, eller § 107 e nævnte standarder er en implementering af ændring til gennemsigthedsdirektivet. CSRD stiller ingen krav til erklæring fra ledelsen i øvrige virksomheder. For øvrige virksomheder gælder årsregnskabslovens § 9, stk. 1, nr. 1, fortsat, hvilket medfører, at ledelsen skal erklære sig om, hvorvidt årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og eventuelle standarders krav samt eventuelle krav i vedtægter eller aftale. Da bæredygtighedsrapporteringen indgår som en del af ledelsesberetningen, vil ledelsen således også (indirekte) erklære sig herom.

3.2.3. Anvendelsesområde

Dansk Erhverv, Dansk Industri, Komiteen for God Fondsledelse, Kromann Reumert, Landbrug & Fødevarer og Nasdaq bemærker, at visse virksomhedsformer, herunder erhvervsdrivende fonde og andelsselskaber også omfattes af kravene til bæredygtighedsrapportering, selv om disse ikke er omfattet af CSRD.

Landbrug & Fødevarer ønsker at bidrage til den grønne omstilling og kan følge høringsbrevets argumentation for, at andelsselskaberne, der i mange tilfælde er betydelige aktører på deres respektive markeder, må være omfattet af reguleringen.

Nasdaq understreger vigtigheden af ens regler i hele EU for så vidt angår anvendelsesområdet for bæredygtighedskravene og Landbrug & Fødevarer

opfordrer til, at der udføres et nabotjek relateret til, om andre lande inkluderer andelsselskaber i deres implementering af CSRD og særligt vurderer betydningen for de administrative byrder.

Uddelinger

Dansk Erhverv, Dansk Industri, Komiteen for God Fondsledelse og Kromann Reumert er enige i lovforslagets almindelige bemærkninger, hvoraf det fremgår, at erhvervsdrivende fondes uddelinger betragtes som en resultatdisponering, så uddelinger og modtagerne heraf ikke er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering.

Undtagelsesmulighed

Komiteen for God Fondsledelse anfører, at der både i erhvervsfondsloven og årsregnskabsloven i dag er bestemmelser, som tager højde for, at der er væsentlige forskelle mellem erhvervsdrivende fonde med direkte erhvervsdrift og erhvervsdrivende fonde, hvor erhvervsdriften er indirekte, dvs. fonde, hvor aktiviteterne i selve fonden primært er de almennyttige eller almenvelgørende uddelinger, herunder f.eks. de særlige koncernregnskabsundtagelser i årsregnskabslovens § 111, som netop undtager erhvervsdrivende fonde uden direkte erhvervsdrift fra at aflægge koncernregnskab. Komiteen mener, at denne tilgang til reguleringen af de erhvervsdrivende fonde også bør gælde ved implementeringen af CSRD og foreslår derfor, at der indføres en særlig undtagelse for moderfonde uden erhvervsdrift, som medfører, at sådanne moderfonde ikke skal rapportere om bæredygtighed, i det omfang den underliggende dattervirksomhed rapporterer om bæredygtighed for koncernen i sit koncernregnskab. Komiteen foreslår, at der indføres en særlig undtagelse for erhvervsdrivende fonde uden direkte erhvervsdrift, som minder om den foreslåede undtagelse for dattervirksomheder i lovudkastet, men hvor det er dattervirksomheden i stedet for fonden, som udarbejder bæredygtighedsrapporteringen for koncernen (hvor fonden er udeladt).

Danske Advokater og Kromann Reumert anbefaler, med henblik på at sikre, at CSRD ikke overimplementeres for danske erhvervsdrivende fonde, at det tydeliggøres, at en erhvervsdrivende fond med flere datterselskaber, der individuelt forpligtes til at aflægge bæredygtighedsrapportering efter årsregnskabsloven, er berettiget til at opsummere, sammenlægge og henvise til datterselskabernes underliggende bæredygtighedsrapporteringer.

Kromann Reumert bemærker, at undtagelserne i den nuværende årsregnskabslovs § 111, stk. 2 og stk. 3, om koncernregnskabspligt for de erhvervsdrivende fonde bør udvides til at omfatte en tilsvarende undtagelse for bæredygtighedsrapportering for fondskoncerner, således at en modervirksomhed, som er en fondskoncern (en "moderfond"), kan undlade at udarbejde

bæredygtighedsrapportering for koncernen, hvis moderfonden har flere dattervirksomheder, og en af disse udarbejder et koncernregnskab og en bæredygtighedsrapportering for koncernen, hvori den erhvervsdrivende moderfond er udeladt, og bæredygtighedsrapporteringen i øvrigt overholder kravene i årsregnskabsloven til bæredygtighedsrapportering.

Kromann Reumert fremhæver, at hvis den erhvervsdrivende fond selvstændigt omfattes af reglerne om bæredygtighedsrapportering (for fonden), vil fonden fortsat skulle udarbejde bæredygtighedsrapportering for fonden. Ifølge proportionalitetsprincippet i artikel 29b i CSRD skal omfattede virksomheder ikke indhente oplysninger fra SMV'er i deres værdikæde, der rækker ud over de oplysninger, der skal fremlægges i henhold til standarderne for bæredygtighedsrapportering for børsnoterede SMV'er. Det foreslås, at proportionalitetsprincippet reflekteres i lovforslaget og bemærkningerne hertil i forhold til koncernforhold (og ikke alene værdikædeforhold), idet det vil reducere uklarhed om, hvorvidt ikke-børsnoterede SMV'er i en koncern indirekte bliver fuldt ud omfattet af bæredygtighedsdirektivet via deres koncernrapportering, og idet afklaringen ligeledes vil understøtte en mere ensartet implementering af bæredygtighedsdirektivet i Danmark. Kromann Reumert finder, at en tydeliggørelse af ovennævnte punkter - hvis den formuleres tilstrækkeligt bredt - ligeledes vil være til gavn for andre erhvervsdrivende virksomheder, der skal aflægge bæredygtighedsrapportering på koncernniveau for en række forskelligartede datterselskaber i forskellige sektorer og geografier og medvirke til, at bæredygtighedsdirektivet ikke overimplementeres for så vidt angår danske erhvervsdrivende fonde.

Dansk Erhverv foreslår, at bæredygtighedsrapportering ikke skal kræves i fondsregnskabet (altså for selve fonden). Bæredygtighedsrapportering skal med i koncernregnskabet, hvis fonden aflægger koncernregnskab (og dermed ikke benytter én af undtagelserne). Denne redegørelse bør omfatte alle enheder i koncernen med undtagelse af den erhvervsdrivende fond, jf. princippet herom i årsregnskabslovens § 114, stk. 2, nr. 4. Ovenstående model indebærer således, at et selskab kan henvise opad til fondens regnskab, både hvad angår koncernregnskabspligten og den konsoliderede ESG-redegørelse. Det skal i øvrigt nævnes, at såfremt en fond vælger at henvise nedad til en underliggende konsolideret ESG-redegørelse, skal den naturligvis fritages fra at udarbejde en sådan.

Dansk Industri finder, at de erhvervsdrivende fonde, tilsvarende den gældende årsregnskabslovs § 111, skal kunne undlade at udarbejde bæredygtighedsrapportering for den samlede koncern, og anbefaler at der indarbejdes bestemmelser om at kunne undlade bæredygtighedsrapportering, der svarer til bestemmelserne i § 111 om at kunne undlade at udarbejde koncernregnskab.

Novo Nordisk Fonden m.fl. bemærker, at bæredygtighedsdirektivet ikke er udmøntet med tanke på modervirksomheder i form af erhvervsdrivende fonde eller holding-/investeringsselskaber uden egen operationel aktivitet. Sådanne holdingselskaber (enten som datterselskab til en erhvervsdrivende fond eller som selvstændigt selskab) vil i det tilfælde skulle foretage en omfangsrig konsolideret bæredygtighedsrapportering på vegne af samtlige virksomheder i investeringsporteføljen, hvor selskabet har bestemmende aktieposter, men ikke er en del af den daglige ledelse. Samtidig spænder investeringsporteføljerne bredt fra små startups til internationale virksomheder og på tværs af meget forskellige selskaber og virkningsområder. Alene i Novo Nordisk Fonden og Novo Holdings tilfælde vil det betyde en konsolideret bæredygtighedsrapportering for 18 selskaber. Udbyttet for den enkelte læser af en konsolideret årsrapportering på tværs af den erhvervsdrivende fonds, eller holdingselskabs, datterselskaber og koncerner, som ikke indgår i værdikæde med hinanden, vil være minimal, idet rapporteringen vil være en opsummering på tværs af meget forskellige selskaber uden nogen merværdi for interessenter ift. den rapportering, som de enkelte selskaber eller koncerner særskilt laver.

Novo Nordisk Fonden m.fl. foreslår, at erhvervsdrivende fonde og holdingselskaber i årsrapporten angiver, hvordan fonden/holdingselskabet som engagerede ejere håndterer bæredygtighedsindvirkninger gennem ejerandele i driftsselskaber samt investeringsportefølje i henhold til bæredygtighedsdirektivet, og henviser til datterselskabernes og eventuelt også investeringsporteføljens underliggende bæredygtighedsrapporteringer i henhold til bæredygtighedsdirektivet.

Kommentarer

Årsregnskabsloven indeholder i dag mulighed for, at erhvervsdrivende fonde kan undlade at lave koncernregnskab, selv om de opfylder de almindelige betingelser herfor (de har dattervirksomheder, koncernen er af en vis størrelse etc). Bestemmelsen er indeholdt i årsregnskabslovens § 111. Her overlades opgaven med at udarbejde et koncernregnskab til én af dattervirksomhederne. Denne udarbejder så koncernregnskab for den samlede erhvervsdrivende aktivitet – dvs. alle dattervirksomheder, mens fonden udeholdes. Dette er en bestemmelse som er rettet direkte mod de erhvervsdrivende fonde.

Erhvervsministeriet foreslår på baggrund af de modtagne høringssvar, at der indføres en særlig undtagelse i årsregnskabslovens § 99, stk. 12, for de store erhvervsdrivende fonde, som alene fungerer som moderfonde. Undtagelsen vil medføre, at en erhvervsdrivende fond, som benytter koncernregnskabsundtagelserne i årsregnskabslovens § 111, stk. 2 eller 3, og dermed ikke deltager direkte eller indirekte i erhvervsaktiviteterne i koncernen, vil være fritaget fra at udarbejde bæredygtighedsrapportering, hvis en

dattervirksomhed udarbejder bæredygtighedsrapportering i dattervirksomhedens ledelsesberetning eller koncernens ledelsesberetning.

Herved opnås to mål. Der skal fortsat rapporteres om bæredygtighed for den erhvervsdrivende koncern. Der skal derimod ikke rapporteres om bæredygtighed i den del (fonden), som ikke udøver erhvervsaktivitet, men som alene har en udpegning af ledelsen i de erhvervsdrivende virksomheder samt en uddelingsaktivitet.

For så vidt angår holdingvirksomheder er disse direkte omfattet af direktivets krav om koncernrapportering, som er direktivnært implementeret i lovforslaget. Det er ifølge direktivet ikke tilladt for en holdingvirksomhed at henvise til dattervirksomheders og eventuelt investeringsporteføljens underliggende bæredygtighedsrapporteringer.

Erhvervsministeriet har ikke fundet anledning til at foretage et nabotjek ift. om andre EU-lande inkluderer andelsselskaber i implementeringen af CSRD, da implementeringen følger den generelle danske praksis på regnskabsområdet.

3.2.4. Krav til ledelsesberetningen

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at teksten i § 99 nyt stykke 2 bringes i overensstemmelse med tilgangen for virksomheder, der afgiver bæredygtighedsrapportering efter § 99 a og foreslår 'oplysninger vedrørende miljø- og personaleforhold' erstattet med 'oplysninger vedrørende miljømæssige og sociale faktorer herunder personalemæssige spørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne'.

FSR – danske revisorer genkender kravet fra regnskabsdirektivets artikel 19, som er genindsat i stk. 2, som et krav, der i mange år har været et supplerende oplysningskrav for store virksomheder om finansielle og ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for at forstå virksomhedens udvikling, resultat og finansielle stilling, herunder vedrørende miljø- og personaleforhold. Organisationen beder om nærmere vejledning i lovbemærkningerne til det forventede omfang af oplysninger om miljø- og personaleforhold, hvis undtagelsen i § 99 a, stk. 7, har til hensigt at lempe byrderne for dattervirksomheder.

FSR – danske revisorer finder det uklart, om virksomheder kun skal oplyse om ikke-indregnede immaterielle nøgleressourcer, eller om oplysningskravet gælder alle immaterielle nøgleressourcer, uanset om de er indregnet i balancen eller ej og anmoder om præcisering heraf i lovbemærkningerne.

Kommentar

Den foreslåede lovtekst i § 99, stk. 2 er en implementering af regnskabsdirektivets artikel 19, stk. 1, 3. afsnit, som omtaler miljø- og personaleforhold. Direktivbestemmelsen nævner ikke menneskerettigheder.

Det har været Erhvervsministeriets vurdering, at den foreslåede genindsætning af § 99, stk. 2, i årsregnskabsloven, var nødvendig, da store dattervirksomheder, der anvendte undtagelsesbestemmelsen i § 99 a, dermed fejlagtigt blev undtaget dette oplysningskrav. Erhvervsministeriet har vurderet dette på ny og konkluderet, at store dattervirksomheder, der anvender undtagelsesbestemmelsen i § 99 a, ifølge direktivet vil være undtaget fra at give oplysninger svarende til den foreslåede § 99, stk. 2, fordi dattervirksomheden vil være indeholdt i den konsoliderede bæredygtighedsrapportering. Som konsekvens heraf vil den foreslåede genindsætning af § 99, stk. 2, blive fjernet.

Det er desuden Erhvervsministeriets vurdering, at immaterielle nøgleresourcer både omfatter ressourcer, der er indregnet i regnskabet, og ressourcer der ikke er indregnet i regnskabet. Dette vil blive præciseret nærmere i lovbemærkningerne.

3.2.5. Bæredygtighedsrapportering (§§ 99 a og 128)

FSR – danske revisorer beder Erhvervsministeriet give en tydelig tilkendegivelse i lovbemærkningerne om, hvorvidt årsregnskabsloven kræver, at hele ledelsesberetningen, inklusive bæredygtighedsrapporteringen, skal indeholde en retvisende redegørelse for alle de forhold, som beretningen omhandler, jf. § 11, stk. 1.

Bæredygtighedsrapportering – Struktur og indhold

FSR – danske revisorer finder, at bestemmelsen i § 99 a er meget omfattende, hvor særligt stk. 7-11 er meget komplekse og svære at læse og anbefaler derfor, at bestemmelsen indsættes i et særskilt kapitel om bæredygtighedsrapportering. Foreningen bemærker desuden, at § 99 a er svær at læse, og at det i nogen grad skyldes, at der anvendes betegnelser fra den officielle oversættelse af bæredygtighedsdirektivet, der ikke ligger lige for at forstå.

Dansk Industri bemærker, at man lovgivningsteknisk har ønsket at indarbejde direktivets ordlyd omkring indholdet af bæredygtighedsrapportering på trods af, at dette indhold netop er udfyldt af de europæiske rapporteringsstandarder (delegerede retsakter) på samme måde som de internationale regnskabsstandarder udfylder regnskabskravene for virksomheder i regnskabsklasse D. Indarbejdelsen af den fulde direktivtekst kan skabe fortolkningsudfordringer, når den ikke er ordret og gør generelt loven længere og sværere at læse.

Kromann Reumert anfører, at direktivet bør implementeres tekstnært i henhold til bæredygtighedsdirektivets ordlyd for at undgå fortolkningstvivel og overimplementering.

92-gruppen, Amnesty International Danmark, Danske Advokater, FSR – danske revisorer og Kromann Reumert m.fl. har bemærkninger til den specifikke ordlyd af dele af § 99, stk. 2.

92-gruppen finder, at paragraffer, hvor der henvises til virksomhedernes arbejde med og indvirkning på klima- og miljøspørgsmål, herunder biodiversitet, bør justeres, så de korrekte og relevante internationale aftaler og konventioner nævnes og de tilsvarende eller relaterede danske nationale målsætninger og handlingsplaner medtages. Som eksempel vedrørende klima foreslås, at den danske klimalov nævnes i forlængelse af Paris-aftalen, og de steder, hvor der henvises til miljø, bør konkretiseres, at der er internationale aftaler, såsom Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF), samt danske handleplaner, herunder den kommende danske Biodiversitetslov.

FSR – danske revisorer finder, at den foreslåede tekst i § 99 a, stk. 2, nr. 1, litra c, er meningsforstyrrende, idet der mangler en del af teksten fra direktivet og sætningsopbygningen er ændret, hvormed det forstås, at virksomhedens planer er inden for FN's rammekonvention om klimaændringer, hvor det retteligt forstået er "Parisaf-talen", der er indgået under FN's rammekonvention.

Amnesty International Danmark og 92-gruppen finder det problematisk, at lovudkastet ikke gør det obligatorisk for virksomhederne at beskrive deres due diligence-procedurer, kun dem som er gennemført af virksomheden med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål og anbefaler, at det gøres obligatorisk for virksomhederne at beskrive deres due diligence processer i overensstemmelse med FN's og OECD's standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

92-gruppen finder det positivt, at der henvises til FN's vejledende principper for menneskerettigheder og erhvervsliv (UNGP), men mener, at det er vigtigt, at dansk lovgivning også refererer til de vigtige og nyligt reviderede retningslinjer fra OECD. 92-gruppen anbefaler, at der i teksten både refereres til overensstemmelsen med FN's og OECD's retningslinjer.

Danske Advokater og Kromann Reumert anser det for væsentligt, at omfattede virksomheder har kendskab til omfanget af begrebet "værdikæde" med henblik på at sikre korrekt dataindsamling og omfanget af rapporteringsforpligtelsen og anbefaler derfor en tydeliggørelse af begrebets indhold og omfang.

Amnesty International Danmark finder det problematisk, at det ikke nævnes, hvad der menes med bæredygtighedsspørgsmål og anbefaler, at det gøres obligatorisk at rapportere om aktuelle negative indvirkninger på menneskerettigheder, miljø og klima mv. i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd, samt at det bør tydeliggøres, hvad der menes med bæredygtighedsspørgsmål.

92- gruppen anbefaler, at virksomhedens negative påvirkning og de risici, som virksomheden skaber, for menneskerettigheder, miljø og klima, bør være baseret på en analyse med en risikobaseret tilgang for at reflektere formålet med CSRD og gennemføres i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

92- gruppen og Amnesty International Danmark anbefaler, at der stilles krav om redegørelse for emner, som er fravalgt, og som virksomheden vælger ikke at rapportere om, samt årsagerne hertil.

Skadesklausul

Amnesty International Danmark og 92-gruppen finder skadesklausulen i § 99 a, stk. 5, problematisk i forhold til formålet om at fremme rapportering om samfundsansvar. Organisationerne finder, at loven allerede giver de omfattede virksomheder rigelig med fleksibilitet og undtagelser med hensyn til, hvad de skal rapportere om. Organisationerne anbefaler, at skadesklausulen fjernes, da undtagelsesbestemmelsen ikke er et krav, men blot en option for medlemsstaterne.

Koncernrapportering

92-gruppen og Amnesty International Danmark finder, at hver enhed i en koncern bør redegøre for sit arbejde hvad angår bæredygtighedsforhold, især enheder i forskellige lande. Det er ikke nok, at redegørelsen foregår på koncernniveau, da det ikke i tilstrækkelig grad giver de mennesker, medarbejdere og lokalsamfund, som kan blive eller som bliver påvirket negativt af virksomheders/datterselskabers aktiviteter, mulighed for at blive inddraget i vigtige beslutninger, der vedrører dem selv og deres lokalsamfund. Organisationerne anbefaler, at det gøres obligatorisk for alle enheder i koncernen at redegøre for og rapportere om deres arbejde med bæredygtighedsforhold.

FSR – danske revisorer ser behov for præciseringer i forhold til undtagelsen i stk. 7, 3. pkt., når en modervirksomhed i et tredjeland medtager oplysninger for koncernen i sin konsoliderede bæredygtighedsrapportering, som er udarbejdet efter EU's rapporteringsstandarder eller standarder, der vurderes ligeværdige hermed.

FSR – danske revisorer bemærker, at der foreslås en overgangsregel, hvorefter en dattervirksomhed med en modervirksomhed i et tredjeland frem til

6. januar 2030 kan pege på en konsolideret bæredygtighedsrapportering udarbejdet af en anden dattervirksomhed i EU, og som omfatter alle modervirksomhedens dattervirksomheder i EU omfattet af bæredygtighedsdirektivet. Det bemærkes, at det står uklart, om den for modervirksomheden sub-konsoliderede bæredygtighedsrapportering skal indgå i årsrapporten for den dattervirksomhed i EU, der udarbejder den, eller om den kan offentliggøres som en særskilt bæredygtighedsrapport, som alle de omfattede dattervirksomheder kan pege på. Det fremgår desuden ikke, om den for modervirksomheden sub-konsoliderede bæredygtighedsrapportering skal være forsynet med en erklæring, og i så fald i hvilket land erklæringsafgiver kan være godkendt til at afgive erklæring på bæredygtighedsrapportering.

FSR – danske revisorer finder det uklart, om § 114 kun finder anvendelse på koncernregnskabet, eller om bestemmelsen også kan anvendes på den konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

FSR – danske revisorer finder det vanskeligt at anvende § 128 til den konsoliderede bæredygtighedsrapportering, idet EU's standarder kan anvise andre metoder til konsolidering af bæredygtighedsoplysninger end metoder, der skal anvendes til koncernregnskabet. Desuden kan det være mere hensigtsmæssigt for en modervirksomhed at beskrive bæredygtighedsforhold for koncernens segmenter, når disse har aktiviteter inden for forskellige sektorer, hvor det ikke er nødvendigt for forståelsen af koncernens indvirkninger, risici og muligheder at konsolidere alle oplysninger for hvert segment, som om koncernvirksomhederne var en virksomhed.

FSR – Danske revisorer opfordrer til i § 128, stk. 2, at fjerne henvisningen til § 99 a og i stedet indsætte en ny § 128 b med bestemmelser for den konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

Finans Danmark bemærker, at CSRD alene stiller krav om en bæredygtighedsrapportering fra modervirksomheder af store koncerner, hvilket bør reflekteres indledningsvist i bestemmelsen, der bør formuleres således: ”Modervirksomheden i store koncerner skal oplyse, hvilke...”. Herudover forekommer henvisningen til artikel 29a, stk. 8, i CSRD frem for til den relevante danske regulering, ikke at være tilstrækkelig. Direktivbestemmelsen fordrer netop indarbejdelse i national regulering for at få retsvirkning.

FSR – danske revisorer bemærker, at den foreslåede tekst i stk. 4 ikke giver mening for dem og ikke stemmer overens med stk. 4 i regnskabsdirektivets artikel 29a. Det begrundes i, at den foreslåede tekst kun udtrykker det ene perspektiv efter det dobbelte væsentlighedsprincip, nemlig det finansielle, mens stk. 4 i artikel 29a udtrykker begge perspektiver. Der bør ses på forholdsordene og eventuelt sætningsopbygningen i lovtæksten samt lovbetænkningen.

Danske Advokater anbefaler, at omfanget af årsregnskabslovens § 128, stk. 4, præciseres yderligere i bemærkningerne eller i tilhørende vejledning, herunder især forståelsen af, hvornår det er relevant at rapportere på betydelige forskelle, samt omfanget af denne forpligtelse til rapportering.

Kromann Reumert finder, at lovforslaget indeholder begrænset vejledning til, hvordan "betydelige forskelle" skal forstås, og hvordan "alt efter hvad der er relevant" skal forstås. I bemærkningerne til bestemmelsen anføres to eksempler, hvor bestemmelsen kunne være relevant. Henset til, at et af de væsentlige hensyn med direktivet og lovforslaget er at skabe større transparens og sammenlignelighed af virksomheders bæredygtighedsrapportering og gøre bæredygtighedsrapporteringen mere troværdig og anvendelig, bemærkes det, at der er brug for yderligere vejledning, herunder især forståelsen af, hvornår det er relevant at rapportere på betydelige forskelle.

FSR – danske revisorer finder, at det bør tilføjes, at § 107 e finder tilsvarende anvendelse på den konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

Frivillig rapportering

Landbrug & Fødevarer bemærker årsregnskabslovens generelle krav om tilvalg fra en højere regnskabsklasse, hvorefter virksomheden skal følge disse regler systematisk og konsekvent og foreslår, at små og mellemstore virksomheder, der frivilligt vælger at udarbejde bæredygtighedsrapportering kan udarbejde en begrænset bæredygtighedsrapportering tilpasset den konkrete virksomhed. Eksempelvis ved at indføre samme mulighed for alle små og mellemstore virksomheder om begrænset bæredygtighedsrapportering som foreslået i ny § 107 e for små og mellemstore børsnoterede virksomheder.

FSR – danske revisorer finder, at der er behov for en række præciseringer vedrørende frivillig rapportering for virksomheder, der ikke er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, men som vælger frivilligt at afgive visse oplysninger baseret på de europæiske rapporteringsstandarder (ESRS) eller lignende standarder, herunder hvorvidt de frivillige oplysninger kan betegnes som bæredygtighedsoplysninger, og hvorvidt virksomheder, der ikke er omfattet af § 99 a, men aflægger en bæredygtighedsrapportering uden for årsrapporten efter GRI, ISSB eller lignende standarder, kan henvise til denne fra årsrapporten.

Kommentar

Da bæredygtighedsrapporteringen skal indgå i ledelsesberetningen, er den også omfattet af de generelle krav til ledelsesberetningen. Det er derfor Erhvervsministeriets vurdering, at bæredygtighedsrapporteringen er omfattet af kravet om en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler, og at denne redegørelse skal være "afbalanceret". Dette tilføjes i lovbemærkningerne til § 99 a.

Erhvervsministeriet har ønsket at gengive direktivets ordlyd vedrørende indholdet af bæredygtighedsrapporteringen i lovforslaget for at sikre en direktivnær implementering, men har i ganske få tilfælde valgt at tilpasse lovtæksten, med henblik på at gøre den lettere at læse. Dette selvom de specifikke oplysningskrav fremgår af europæiske bæredygtighedsstandarder.

Den direktivnære implementering medfører også, at Erhvervsministeriet ikke ønsker at tilføje yderligere til lovtæksten, som ikke fremgår af direktivet, herunder stille yderligere krav til virksomhederne i form obligatoriske krav om due diligence eller kræve redegørelse for emner, som virksomheden vælger ikke at rapportere om.

Den foreslåede skadesklausul i årsregnskabslovens § 99 a, stk. 5, er en videreførelse af gældende ret. Det er korrekt, at skadesklausulen er en medlemsstatsoption og ikke er obligatorisk at implementere. Det er Erhvervsministeriets vurdering, at en manglende implementering af skadesklausulen vil stille danske virksomheder ringere end øvrige virksomheder i EU, ligesom det ikke er Erhvervsministeriets vurdering, at bestemmelsen i praksis giver udfordringer.

Erhvervsministeriet har valgt en direktivnær implementering af reglerne om konsolideret bæredygtighedsrapportering. Dette medfører, at dattervirksomheder i en koncern kan undlade at rapportere med henvisning til den konsoliderede bæredygtighedsrapportering, der skal omfatte modervirksomheden og dattervirksomhederne i koncernen, da der ifølge direktivet ikke er krav om, at alle enheder i koncernen rapporterer om deres arbejde med bæredygtighedsforhold.

Til spørgsmålene til den særlige overgangsregel, hvorefter en dattervirksomhed med modervirksomhed i et tredjeland, kan lade en dattervirksomhed i EU foretage en konsolideret bæredygtighedsrapportering, vurderer Erhvervsministeriet, at denne konsoliderede rapportering skal foretages i overensstemmelse med reglerne for konsolideret bæredygtighedsrapportering i årsregnskabslovens § 128. Det medfører, at den skal indgå i modervirksomhedens ledelsesberetning, ligesom den efter Erhvervsministeriets vurdering skal forsynes med en erklæring om bæredygtighedsrapporteringen. Dette er præciseret i lovbemærkningerne.

Erhvervsministeriet har i overensstemmelse med hidtidig praksis vurderet det hensigtsmæssigt at fastholde den nuværende struktur på § 128, og dermed indarbejde kravene til konsolideret bæredygtighedsrapportering i den eksisterende § 128. Det anses ikke for nødvendigt at indsætte en ny bestemmelse, der regulerer forholdet.

Ift. den rejste problemstilling vedrørende det dobbelte væsentlighedsperspektiv i § 128, stk. 4, er Erhvervsministeriet enig i den rejste betragtning og har foretaget en mindre justering af lovtæksten.

Erhvervsministeriet bemærker, at de virksomheder, der skal omfattes af konsolideret bæredygtighedsrapportering, svarer til de virksomheder, der er omfattet af koncernregnskabet i overensstemmelse med national definition af en koncern. Det betyder også, at koncernvirksomheder, der udeholdes af konsolideringen efter årsregnskabslovens § 114 tilsvarende vil skulle udeholdes af den konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

Ift. henvisningen til direktivets artikel 29a, stk. 8, i årsregnskabslovens § 128, stk. 3 fremfor til den relevante danske regulering, har Erhvervsministeriet vurderet det nødvendigt, at der henvises til direktivet. Dette skyldes, at det ikke er sikkert, at alle dattervirksomheder er danske, og derfor er der tilsvarende behov for henvisning til selve direktivet. Erhvervsministeriet har præciseret dette i lovforslaget

Erhvervsministeriet bemærker, at § 107 e ikke finder anvendelse på den konsoliderede bæredygtighedsrapportering, da den særlige standard for børsnoterede SMV'er kun finder anvendelse på koncernniveau. Det medfører, at en børsnoteret SMV, som er modervirksomhed i en stor koncern, omfattes af kravene om konsolideret bæredygtighedsrapportering i § 128.

Erhvervsministeriet anerkender, at reglerne rejser en række praktiske spørgsmål til koncernrapporteringen, som rejst af høringsparterne. Som følge heraf foretages enkelte præciseringer af lovbemærkningerne, mens andre af de rejste spørgsmål vil blive adresseret i efterfølgende vejledning.

Årsregnskabsloven indeholder en generel mulighed for tilvalg af regler fra en efterfølgende regnskabsklasse, så længe det sker systematisk og konsekvent, jf. årsregnskabslovens § 7, stk. 6. Dette gælder naturligvis også for bæredygtighedsrapportering. Derudover er frivillig rapportering, herunder bæredygtighedsrapportering, ikke reguleret i årsregnskabsloven, men vil blive behandlet i en efterfølgende vejledning.

3.2.6. Mangfoldighed

Dansk Erhverv påpeger, at der er opstået tvivl om, hvorvidt CSRD skal anses for at falde ind under "anden særlig lovgivning eller bestemmelse," idet det hidtil har været antaget, at kravet om afrapportering af (procentandelen) af medarbejdere med handicap ville være underlagt restriktioner i henhold til Helbredsloven. Denne tvivl rejser spørgsmålet om, hvorvidt Helbredsloven fortsat vil finde anvendelse inden for handicapområdet i forbindelse med virksomhedernes dataindsamling, hvorfor en præcisering af dette forhold efterspørges.

Danske Handicaporganisationer betragter det som positivt, at "handicap" inkluderes til opstillingen af eksempler på mangfoldighedsaspekter, som redegørelsen kan indeholde, men foretrækker, at lovteksten i ændringsforslaget følger formuleringen i de citerede lovbemærkninger og undlader at inkludere "f.eks." i formuleringen.

92-gruppen finder det utilstrækkeligt, at bestemmelsen om virksomheders redegørelse for mangfoldighedspolitikker udelukkende omfatter virksomhedens ledelse og ikke inkluderer øvrige niveauer i virksomheden. Desuden anbefaler 92-gruppen, at kravet om redegørelse for virksomhedens mangfoldighedspolitikker udvides til at omfatte alle enheder inden for en koncern.

Kommentar

Den foreslåede ændring i årsregnskabslovens § 107 d, der implementerer artikel 20, stk. 1, litra g, adskiller sig fra kravene til bæredygtighedsrapportering i årsregnskabslovens § 99 a. I denne bestemmelse skal virksomheder redegøre for deres politikker, mål, og resultater vedrørende mangfoldighed, hvilket ikke omfatter rapportering ifølge bæredygtighedsstandarderne (ESRS) eller oplysninger om andelen af medarbejdere med handicap. Erhvervsministeriet vurderer, at bestemmelsen om virksomheders redegørelse for mangfoldighed ikke vil føre til konflikter med Helbredsloven.

Specifikt kræver bestemmelsen, der følger "følg-eller-forklar" -princippet, at virksomheder kun behøver at inkludere politikker om ledelsens kønssammensætning i deres redegørelse. Andre aspekter af mangfoldighed, såsom handicap (tilføjet gennem CSRD), er blot eksempler og ikke obligatoriske at inkludere. Direktivet bruger formuleringen "såsom [...]" for disse ekstra aspekter, hvorfor brugen af "f.eks." i § 107 d, stk. 4, vurderes at være i tråd med en direktivnær implementering.

Direktivbestemmelsen kræver kun redegørelse for det øverste ledelsesniveau i store virksomheder af interesse for offentligheden. En udvidelse af kravet om redegørelse for mangfoldighedspolitikker til også at omfatte andre koncernenheder eller virksomhedsniveauer, ville være en overimplementering af direktivets krav.

Erhvervsministeriet bemærker desuden, at størrelsesgrænserne i § 107 d, stk. 1 ændres som konsekvens af de forhøjede størrelsesgrænser i det delegerede EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet. Ændringen er foretaget på Erhvervsministeriets egen foranledning.

3.2.7. Tredjelandsvirksomheder

Advokatsamfundet, Danske Advokater og Kromann Reumert anfører, at det fremgår af forslaget til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 1, at visse dattervirksomheder, hvor den øverste modervirksomhed er placeret uden for EU/EØS på koncernniveau, skal udarbejde en bæredygtighedsrapport på vegne af den øverste modervirksomhed, medmindre den øverste modervirksomhed allerede har udarbejdet en rapport, der opfylder lovforslaget krav. I forlængelse heraf fremgår det af forslaget til § 137 k, stk. 5, at ledelsen i den pågældende dattervirksomhed, har et kollektivt ansvar for efter bedste overbevisning og evne at sikre, at bæredygtighedsrapporten er udarbejdet og indsendt efter reglerne i årsregnskabsloven. Det påpeges, at dette ikke svarer til den sædvanlige beskrivelse af ledelsesorganers ansvar i dansk ret.

Danske Advokater og Kromann Reumert anfører, at ansvarsgrundlaget for ledelsen er uklart, herunder er det uklart, hvordan et kollektivt ansvar vil blive håndhævet for virksomheder, og hvorvidt de enkelte ledelsesmedlemmer vil blive underlagt et solidarisk ansvar. Videre anføres det, at det er uklart, hvordan formuleringen ”efter bedste overbevisning og evne” vil blive forstået i praksis, og at udtrykket ikke er et sædvanligt begreb i dansk erstatningsret. Det bør fremgå klart, hvad der forstås herved, så ledelsen på forhånd er klar over, hvilken ansvarsnorm, der kan forventes anvendt, eller om der bør anvendes sædvanlige ansvarsbestemmelser, som kendes fra anden dansk selskabsretlig lovgivning, herunder selskabsloven for så vidt angår kapitalsekskaber. Hvis hensigten er et ansvarsgennembrud for de enkelte ledelsesmedlemmer, bør det fremgå udtrykkeligt af lovbestemmelserne, at loven herved skærper den almindelige ledelsesansvarsnorm.

Danske Advokater og Kromann Reumert bemærker endelig, at der ikke ses at være taget stilling til, hvorvidt det kollektive ansvar omfattes af erstatningsansvarslovens § 25.

Kommentar

De foreslåede bestemmelser om udarbejdelse af bæredygtighedsrapporter for tredjelandsvirksomheder, er rettet mod visse dattervirksomheder og filialer med hjemsted i EU, hvis øverste modervirksomhed er etableret uden for EU/EØS. Det vil derfor være den pågældende dattervirksomheds eller filials ledelse, som har ansvar for udarbejdelsen og indsendelsen af bæredygtighedsrapporten. Erhvervsministeriet erkender, at den direktivnære formulering om, at ledelsen har kollektivt ansvar for bæredygtighedsrapporten, fremstår uklar og kan føre tvivl om den tilsigtede ansvarsnorm. Det vurderes overflødigt at medtage forslagets formulering for så vidt angår ”kollektivt ansvar”, da bestemmelsen ikke sigter mod en realitetsændring af ledelsesansvaret for virksomheder. Ledelsen i en omfattet dattervirksomhed vil have det overordnede ansvar for virksomhedens anliggender herunder også for, om virksomheden overholder kravene i den til enhver tid

gældende lovgivning. Efter de gældende regnskabsregler har "hvert" medlem af en virksomheds ledelse ansvar for overholdelse af reglerne i årsregnskabsloven. Erhvervsministeriet vurderer, at en eksplicit angivelse af ledelsens ansvar i denne sammenhæng kan skabe uklarhed om reglerne, ligesom det ikke er et krav i direktivet. Denne tilgang til ledelsesansvar for redegørelser vedrørende tredjelandsvirksomheder med dattervirksomheder i EU, er desuden overensstemmende med implementeringen af lignende bestemmelser i årsregnskabsloven.

Erhvervsministeriet anerkender, at formuleringen i direktivet om, at ledelsen af en dattervirksomhed eller en filial skal handle "efter bedste overbevisning og evne", er usædvanlig i regnskabsreguleringen og kræver bidrag til fortolkning.

3.2.8. Placering af bæredygtighedsrapporteringen

Dansk Erhverv udtrykker bekymring for, at det forhold, at redegørelsen skal fremgå af ledelsesberetningen, kan medføre mindre fleksibilitet. Det er vurderingen, at reglernes udformning kan give udfordringer ift. at bibeholde en integreret årsrapport, som er koncis og overskuelig og en generel bekymring for, at årsrapporten bliver for omfattende, lang og for informations-"over-load". Dansk Erhverv foreslår derfor, at der bliver udarbejdet vejledningsmateriale målrettet virksomheder mhp. at sikre brug af integreret rapportering.

Nasdaq støtter forslaget om, at bæredygtighedsrapporten skal udgøre en del af ledelsesberetningen i stedet for at være en separat, supplerende beretning til årsrapporten eller være placeret på en hjemmeside, som der henvises til i ledelsesberetningen, for at sikre opmærkning af bæredygtighedsrapporteringsoplysninger som strukturerede data.

Danske Rederier mener, at den eksisterende valgfrihed til at placere bæredygtighedsdata i en supplerende beretning til årsrapporten eller på selskabets hjemmeside og så henvise hertil i ledelsesberetningen stadigvæk skal kunne eksistere for selskaberne.

Amnesty International Danmark mener, at det skal gøres obligatorisk for virksomhederne, at ledelsesberetningen ud over at indgå i årsrapporten også skal offentliggøres på virksomhedens hjemmeside.

Kommentar

Det fremgår eksplicit af direktivet, at bæredygtighedsrapporteringen skal kunne identificeres tydeligt i ledelsesberetningen ved hjælp af et særskilt afsnit i denne. Det er derfor ikke muligt at videreføre den hidtidige fleksibilitet, hvorefter virksomheden har haft mulighed for at placere oplysningerne i en supplerende beretning eller på virksomhedens hjemmeside. De standarder, som virksomhederne ifølge direktivet skal rapportere efter

(ESRS), indeholder dog visse muligheder for at placere oplysningerne på en anden måde end foreskrevet af direktivet, hvis en række betingelser overholdes.

Erhvervsministeriet bemærker, at bæredygtighedsrapporteringen fremover vil indgå i ledelsesberetningen i virksomhedens årsrapport, som offentliggøres på cvr.dk. Det vurderes derfor ikke, at det vil være nødvendigt at stille krav om, at virksomhederne offentliggør deres ledelsesberetning på deres hjemmeside.

3.3. Bemærkninger til ændringer af revisorloven

3.3.1. Godkendelse til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering

FSR – danske revisorer anfører, at udkastene til love og bekendtgørelser omtaler ”andre bæredygtighedsrelaterede opgaver”, fx som grundlag for erfaring ved indstilling til prøven som bæredygtighedsrevisor og som krav til kvalitetskontrollanter og opfordrer Erhvervsministeriet til klart at definere, hvad ”andre bæredygtighedsrelaterede opgaver” kan indebære.

Derudover ser foreningen et behov for, at erfaringskravet om i mindst 8 måneder efter det fyldte 18. år at have deltaget i udførelse af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller andre bæredygtighedsrelaterede opgaver uddybes.

Amnesty International Danmark finder det problematisk, at det ikke nærmere fremgår, hvilke elementer der skal indgå i efteruddannelsen for at revisorer, der inden den 1. januar 2026 er godkendt som statsautoriserede eller registrerede revisorer, kan godkendes til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering via efteruddannelse.

Amnesty International Danmark og 92-gruppen anbefaler, at efteruddannelsen skal have fokus på FN's og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd og på OECD's sektorvejledninger og cases om virksomheders negative indvirkninger på menneskerettigheder, klima og miljø, og at eksterne eksperter såsom NCP Danmark, OECD's eksperter på ansvarlig virksomhedsadfærd, NGO'er mv. løbende konsulteres mht. kvaliteten af efteruddannelse af revisorer og eksaminerne for godkendte revisorer.

Institut for Menneskerettigheder hilser overordnet de foreslåede ændringer omkring godkendelse til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering velkomne. Instituttet anfører, at det vil være afgørende, at kompetence omkring menneskerettigheder og standarder for virksomheders respekt for menneskerettigheder (FNs Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhverv og OECDs Retningslinjer for multinationale selskaber bliver en central del af efteruddannelsen, for at revisorer kan godkendes

til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering via efteruddannelse, da kravene i den delegerede retsakt i høj grad er afledt af disse standarder. Institutet anbefaler, at fokus på standarder indenfor ansvarlig virksomhedsadfærd og respekt for menneskerettighederne sikres i de af Erhvervsstyrelsen nærmere fastsatte krav til efteruddannelsen.

Certificerende Organers Forum (COF) anfører, at CSRD fastlægger nogle ret overordnede krav til faglige kompetencer i form af nogle krav om efteruddannelse og eksamen, som er videreført i lovforslaget. COF bemærker, at med mindre det nærmere er fastlagt andre steder, så fremstår disse krav meget overordnede. COF noterer i den forbindelse, at bl.a. efteruddannelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 2, lægger op til, at det faglige niveau for så vidt angår traditionelle revisionsopgaver skal være på et passende niveau og hvis muligt og relevant på masterniveau. Det samme bør gøre sig gældende for så vidt angår bæredygtighedsdata og -informationer. COF finder det bekymrende, når kompetencekravene ikke defineres nærmere. COF anbefaler derfor, at der i lovgivningen fastlægges specifikke kompetencekrav, og at niveauet skal flugte med de krav, der gælder for det finansielle, f.eks. masterniveau. For så vidt angår eksamen og eksamensudvalget anfører COF, at der bør gælde samme kompetencekrav for disse, og at man bør sikre, at den relevante bredde i forhold til bæredygtighedsaspekter er repræsenteret.

Kommentarer

Lovforslagets regler for at blive godkendt til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering er en direktivnær gennemførelse af kravene i revisordirektivet. Indholdet af den nye prøve i bæredygtighedsrapportering og kravene til indholdet af den efteruddannelse, der giver adgang til godkendelse, er fastsat i henholdsvis udkast til ændret bekendtgørelse om eksamener m.v. for godkendte revisorer og udkast til ændret bekendtgørelse om obligatorisk efteruddannelse af godkendte revisorer. I overensstemmelse med kravene i revisordirektivet skal prøven i bæredygtighedsrapportering og efteruddannelsen for at blive godkendt via efteruddannelse omfatte emnerne 1) Juridiske krav og standarder for udarbejdelse af årlig og konsolideret bæredygtighedsrapportering, 2) Bæredygtighedsanalyse, 3) Due dilligence-procedurer for så vidt angår bæredygtighedsspørgsmål og 4) Juridiske krav og standarder for erklæring om bæredygtighedsrapportering.

Formuleringen af kravet om 8 måneders praktisk erfaring for at kunne indstille sig til prøven i bæredygtighedsrapportering svarer til den gældende formulering om krav til praktisk erfaring for at kunne indstille sig til revisoreksamen og har ikke hidtil givet anledning til spørgsmål. Efter den foreslåede bestemmelse skal personen således i en periode på mindst 8 måneder have deltaget i udførelse af erklæringsopgaver i bæredygtighedsrapportering eller andre bæredygtighedsrelaterede opgaver. Der er ikke tale

om, at vedkommende i perioden udelukkende skal deltage i sådanne opgaver. Der er således ikke noget til hinder for, at den praktiske erfaring inden for bæredygtighedsrapportering m.v. opnås samtidig med den praktiske erfaring inden for revision, som er et krav for at indstille sig til revisoreksamen. Revisordirektivet definerer ikke nærmere, hvad der skal forstås ved "andre bæredygtighedsrelaterede opgaver". Andre bæredygtighedsrelaterede opgaver vil skulle forstås som andre opgaver vedrørende bæredygtighedsrapportering end erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering. Det kan f.eks. omfatte rådgivning om bæredygtighedsrapportering og assistance med udarbejdelse af bæredygtighedsrapporteringer. Det vil endvidere kunne omfatte assistance og rådgivning til virksomheder, der skal rapportere bæredygtighedsoplysninger til virksomheder, der skal udarbejde bæredygtighedsrapportering. Bemærkningerne til bestemmelsen vil blive suppleret med disse eksempler på andre bæredygtighedsrelaterede opgaver.

Kravene til efteruddannelse med henblik på godkendelse til afgivelse af erklæringer om bæredygtighedsrapportering er fastsat i udkast til bekendtgørelse om obligatorisk uddannelse af godkendte revisorer. Det er direkte fastsat i bekendtgørelsen, at efteruddannelsen skal være på et passende fagligt niveau og hvis muligt og relevant på masterniveau. Der gælder således samme krav til det faglige niveau, som kræves til den gældende efteruddannelse, som revisorer er omfattet af for at opretholde godkendelsen.

Den skriftlige prøve i udførelse af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering afholdes af FSR – danske revisorer, som også i dag afholder revisoreksamen. FSR – danske revisorer er således ansvarlige for at udarbejde prøver, der opfylder lovgivningens krav, herunder inddragelse af eksperter i det omfang, det er nødvendigt. Eksamensudvalget fastsætter bl.a. retningslinjer for indholdet af eksamener og prøver for revisorer og retningslinjer for eksaminatorer og censorer ved FSR – danske revisorer afholdelse af eksamener og prøver for revisorer, som skal godkendes af Erhvervsstyrelsen. Disse retningslinjer vil blive ajourført, så de også omfatter prøven om udførelse af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering. Eksamensudvalgets sammensætning vurderes at besidde tilstrækkelige kompetencer til at fastsætte retningslinjer for prøven, herunder at prøven dækker alle relevante emner inden for bæredygtighedsrapportering og erklæring om bæredygtighedsrapportering.

3.3.2. **Koncernrevision/erklæring om konsolideret bæredygtighedsrapportering**

FSR - danske revisorer mener ikke, at placeringen af den nye § 17 a passer ind som foreslået og opfordrer til, at bestemmelsen inkl. overskriften placeres efter § 23, som ny § 23 a. Foreningen fremhæver endvidere, at bestemmelsen er meget svær at forstå og opfordrer Erhvervsministeriet til at

omskrive bestemmelsen. Foreningen anerkender, at den nuværende formulering i vidt omfang bygger på den danske oversættelse af direktivets artikel 27, som dog i sig selv er vanskelig at forstå. Foreningen fremhæver, at særligt omfanget af gennemgangen af komponentrevisorernes arbejde og sidste afsnit i stk. 1 om levering af supplerende materiale er uklart med hensyn til, hvad revisor bl.a. skal indhente og omfanget heraf. Foreningens fortolkning af den engelske direktivtekst er, at der er tale om, at komponentrevisor skal bekræfte, at relevant dokumentation kan overdrages til koncernrevisor. Det mener foreningen ikke kan læses ud af den danske bestemmelse og anfører, at lovbemærkningerne til bestemmelsen heller ikke tydeliggør ovenstående.

Bemærkninger

Revisorlovens §§ 16 og 17 indeholder regler om revisors virksomhed, herunder at opgaverne skal udføres i overensstemmelse med god revisorskik. God revisorskik indebærer bl.a., at revisor skal udføre en revision efter de internationale revisionsstandarder, i den udstrækning, de ikke strider mod dansk lovgivning i øvrigt, herunder ISA 600 om særlige overvejelser ved revision af koncernregnskaber. Den foreslåede bestemmelse er en præcisering af kravene til revisor ved udførelse af revision af koncerner, herunder erklæringer om konsolideret bæredygtighedsrapportering, og det findes derfor naturligt, at bestemmelsen indsættes i forlængelse af §§ 16 og 17.

Kravene til dokumentation, herunder dokumentation af andre revisorers og revisionsvirksomheders samtykke til at videregive relevant dokumentation med henblik på koncernrevisionen, svarer i al væsentlighed til de gældende regler, som ikke hidtil har givet anledning til væsentlige spørgsmål. Det bemærkes endvidere, at det allerede fremgår af lovbemærkningerne, at "revisor vil skulle indhente samtykke fra de pågældende revisorer og revisionsvirksomheder om videregivelse af den nødvendige dokumentation, når koncernrevisor skal udføre koncernrevisionen. Gives samtykket ikke, må revisor ikke anvende den pågældendes arbejde, men må i givet fald selv udføre de nødvendige revisionshandlinger med henblik på at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis vedrørende indregningen og målingen mv. i koncernregnskabet."

3.3.3. Revisors fratræden

FSR – danske revisorer anfører, at revisor efter revisorlovens § 18, stk. 2, kan fratræde sit hverv til enhver tid, medmindre fratræden strider mod god revisorskik, hvilket ikke er ikke gentaget i § 18 a vedrørende fratræden, hvor revisor er valgt til at afgive erklæring om en virksomheds bæredygtighedsrapportering. Dette stiller foreningen sig undrende over for. Foreningen spørger endvidere, om det er et bevidst valg, at den fratrædende

revisor, når denne er valgt til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering, ikke skal oplyse om grundene til sin fratreden, men alene give adgang til alle relevante oplysninger. Endelig henviser foreningen til bemærkningerne til den foreslåede § 18 a, hvor det fremgår, at ”Den fratrædende revisor har ikke pligt til at henvende sig til den tiltrædende revisor, men hvis den tiltrædende revisor henvender sig med anmodning om adgang til oplysningerne, indtræder den fratrædende revisors pligt til at give den tiltrædende revisor adgang til alle relevante oplysninger.” Foreningen anfører, at en fratrædende revisor ikke nødvendigvis er vidende om, hvilken revisionsvirksomhed der overtager en opgave om erklæring om bæredygtighedsrapportering, hvorfor det ikke er praktisk, at bemærkningerne fokuserer på den fratrædende revisors mulighed for at henvende sig til den tiltrædende revisor. Den nuværende affattelse af bestemmelsen kan dermed risikere at føre til en situation, hvor den fratrædende og tiltrædende revisor ikke har mulighed for at udveksle de relevante oplysninger. Foreningen opfordrer derfor Erhvervsministeriet til at sikre en så ensartet ordlyd af §§ 18 og 18 a som muligt og til at ændre ovenstående afsnit i bemærkningerne til § 18 a.

Bemærkninger

Lovforslagets bestemmelse om fratreden af revisor, der er valgt til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering, er en direktivnær gennemførelse af kravet i revisordirektivet.

Efter revisorlovens § 16 skal en revisor udføre erklæringsopgaver med sikkerhed, herunder erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering i overensstemmelse med god revisorskik. Uanset at det ikke fremgår direkte af bestemmelsen, kan en revisor, der er valgt til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering, derfor til enhver tid fratæde hvervet, medmindre fratæden er i strid med god revisorskik.

Den foreslåede bestemmelse giver en tiltrædende revisor, der skal afgive erklæring om bæredygtighedsrapportering, en ret, men ikke pligt til at anmode en fratrædende revisor om alle relevante oplysninger om den virksomhed, som erklæringen vedrører, og om den seneste erklæring om bæredygtighedsrapportering for denne virksomhed. Bemærkningerne til bestemmelsen vil blive præciseret i overensstemmelse hermed, herunder så det tydeligt fremgår, at den fratrædende revisor ikke har pligt til at rette henvendelse til den tiltrædende revisor.

3.3.4. Lovpligtig kvalitetskontrol

Institut for Menneskerettigheder anfører, at det er afgørende for en meningsfuld kontrol af revision af bæredygtighedsrapportering efter de nye standarder, at Erhvervsstyrelsen afsætter eller tilføres økonomiske og faglige ressourcer. Disse ressourcer er nødvendige for at sikre kvalitetskontrol

af revisorernes arbejde med bæredygtighedsrapportering og disses overholdelse af lovgivningen, herunder på det menneskeretlige område i overensstemmelse med den delegerede retsakt.

FSR - danske revisorer bemærker, at det er uklart, om en revisionsvirksomhed, som afgiver erklæringer på bæredygtighedsrapporteringer, bliver omfattet af PIE-kvalitetskontrollen. Det er FSR's opfattelse, at markedet for erklæringer om bæredygtighedsrapportering vil være mere attraktivt for de små og mellemstore revisionsvirksomheder, som ikke i øvrigt er PIE-revisionsvirksomheder, hvis de ikke bliver omfattet af PIE-kvalitetskontrollen ved at afgive en erklæring om bæredygtighedsrapportering på en PIE-virksomhed. FSR ønsker, at Erhvervsministeriet bekræfter, at en erklæring på bæredygtighedsrapportering ikke medfører, at en ikke-PIE-revisionsvirksomhed bliver en PIE-revisionsvirksomhed. FSR gentager et tidligere fremført synspunkt om, at det er konkurrenceforvridende, at en revisionsvirksomhed, der har en enkelt PIE-kunde, bliver underlagt PIE-kvalitetskontrol på samtlige erklæringsopgaver. FSR mener, at dette burde ændres, så al kvalitetskontrol på non-PIE-området følger de samme regler.

Kommentar

Finansiering af Erhvervsstyrelsens drift af kvalitetskontrol af revisionsvirksomheden er gebyrfinansieret. Der opkræves et årligt gebyr fra alle godkendte revisorer, der er tilknyttet en godkendt revisionsvirksomhed. Derudover afholder den revisionsvirksomhed, der er blevet kvalitetskontrolleret de direkte udgifter til kvalitetskontrollen af revisionsvirksomheden. Regeringens økonomiudvalg har godkendt, at der tilføres yderligere årsværk til Erhvervsstyrelsens tilsyn af revisorer og revisionsvirksomheder, herunder kvalitetskontrol, som følge af de nye opgaver med tilsyn af revisors erklæringer på bæredygtighedsrapporteringen.

Revisionsvirksomheder, som udfører lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber for virksomheder af interesse for offentligheden (PIE virksomheder), er omfattet af PIE-forordningen¹ og dermed forordningens bestemmelser om kvalitetskontrol (PIE kvalitetskontrol). Afgivelse af erklæringer på bæredygtighedsrapporteringer er ikke lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber. Revisionsvirksomheder, som ikke i øvrigt er omfattet af PIE-forordningen, men alene afgiver erklæringer på bæredygtighedsrapporteringer for en PIE virksomhed, vil ikke være omfattet af forordningens bestemmelser om PIE kvalitetskontrol. Med andre ord vil en ikke-PIE-revisionsvirksomheds afgivelse af en erklæring på bæredygtighedsrapportering for en PIE virksomhed ikke medføre, at revisionsvirksomheden bliver defineret som en PIE-revisionsvirksomhed.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 537/2014 af 16. april 2014 om specifikke krav til lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden og om ophævelse af Kommissionens afgørelse 2005/909/EF

Hvornår en revisionsvirksomhed er underlagt PIE kvalitetskontrol og omfanget af en kvalitetskontrol er ikke omfattet af lovforslaget. Det bemærkes dog, at Erhvervsstyrelsen er den ansvarlige myndighed for kvalitetskontrol af revisionsvirksomheder, uanset om det er en PIE revisionsvirksomhed eller en ikke-PIE revisionsvirksomhed. Der anvendes den samme stikprøve-model for udvælgelse af erklæringsopgaver i både PIE og ikke-PIE revisionsvirksomheder. Udvalgelse af erklæringsopgaver sker på baggrund af en procentsats af afgivne erklæringer gennem revisionsvirksomheden det seneste år. Denne stikprøvemodel blev indført i 2020 for at sikre, at der er proportionalitet i udvælgelsen af erklæringsopgaver. I modellen er der taget højde for, at nogle PIE revisionsvirksomheder bliver kvalitetskontrolleret oftere end øvrige revisionsvirksomheder. Set over en 6-årig periode er det den samme procentsats for alle revisionsvirksomheder, som efter EU-reglerne skal kvalitetskontrolleres inden for en given periode. Gennemgang af en Ikke-PIE erklæringsopgave foretages efter de samme retningslinjer og arbejdsprogram, uanset om gennemgangen foretages som led i en PIE kvalitetskontrol eller en Ikke-PIE kvalitetskontrol.

3.3.5. Sanktioner mv.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at lovændringen indarbejder forpligtelser omkring bæredygtighedsrapportering direkte i lovens anvendelsesområde, herunder som en del af en revisor forpligtelser på området. Instituttet anfører, at det derfor er relevant at sikre Revisornævnets kompetence til at håndtere sager, der måtte omhandle bæredygtighedsrapportering, herunder på det menneskeretlige område. Instituttet anbefaler derfor, at § 43 revideres, så kompetence i relation til bæredygtighedsrapportering, herunder menneskerettigheder og erhverv, kræves blandt de 8 medlemmer, der repræsenterer regnskabsbrugerne eller i tillæg hertil.

FSR – danske revisorer bemærker, at det foreslås at indsætte et nyt punkt 2 i § 44, stk. 3, hvorefter Revisornævnet kan nedlægge forbud mod, at en revisor i op til tre år kan ”udføre erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller underskrive erklæringer om bæredygtighed”. Ordene ”udføre eller underskrive” giver anledning til forvirring, idet det ikke er muligt at underskrive uden at udføre, men det er muligt at udføre uden at underskrive. Det, mener FSR er for vidtgående. FSR finder, at det er uklart, hvad der i det hele taget menes med ”erklæringer om bæredygtighed”.

FSR – danske revisorer bemærker, at forslaget til § 47 d indebærer, at kendelser om midlertidig frakendelse af en godkendt revisors ret til at virke som sådan efter revisorlovens § 44, stk. 5, offentliggøres på Revisornævnets hjemmeside. FSR anbefaler, at Erhvervsministeriet arbejder med det sproglige i bestemmelsen, så den ikke kan misforstås. FSR mener derudover, at Revisornævnet alene bør offentliggøre kendelser, hvor Revisornævnet har fundet betingelserne til stede for en midlertidig frakendelse.

FSR bemærker, at en offentliggørelse af kendelser, hvor Revisornævnet ikke har fundet betingelserne til stede for en midlertidig frakendelse, potentielt kan være til skade for den pågældende revisors omdømme og anser det for irrelevant for sagens videre afgørelse at kommunikere en sådan kendelse til offentligheden. FSR finder desuden, at det bør indskrives i bestemmelsen, at offentliggjorte kendelser om midlertidig frakendelse straks skal fjernes fra Revisornævnets hjemmeside, hvis en domstol underkender nævnets frakendelse, samt når Revisornævnet har truffet sin endelige afgørelse af sagen.

Kommentarer

Revisornævnet består af 1 formand, som skal være dommer, og mindst 16 medlemmer, hvoraf 8 skal være godkendte revisorer, og 8 skal være repræsentanter for regnskabsbrugerne. Det er et krav, at mindst 2 af de medlemmer, der repræsenterer regnskabsbrugerne skal have ledelseserfaring fra virksomheder af interesse for offentligheden. Baggrunden for et særskilt krav om ledelseserfaring er, at Revisornævnet udover at behandle klager over revisorer og revisionsvirksomheders tilsidesættelse af deres pligter kan behandle klager over, at virksomheder af interesse for offentligheden eller medlemmer af sådanne virksomheders øverste ledelsesorgan eller revisionsudvalg har tilsidesat pligter, som de er pålagt i henhold til revisorlovgivningen. Der stilles ikke i øvrigt krav til særlige kompetencer ved behandling af klager over revisorer tilsidesættelse af deres pligter, f.eks. afhængig af, om der er tale om en klage over revisionen af en børsnoteret virksomhed eller klage over revisionen af en bank eller af et forsikringselskab. Revisornævnet er således kompetent til at kunne vurdere, hvorvidt revisorer overholder de pligter, de er pålagt i forbindelse med afgivelse af erklæringer, herunder klager over revisorer erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

Efter de gældende regler kan Revisornævnet nedlægge forbud mod, at en revisor kan udføre eller kontrollere udførelsen af en revision. Den foreslåede bestemmelse om, at Revisornævnet også vil kunne nedlægge forbud mod, at en revisor kan udføre erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller underskrive erklæringer om bæredygtighed er utilsigtet mere vidtgående end det gældende forbud mod at udføre revision m.v. Bestemmelsen vil derfor blive ændret, så den svarer til forbuddet mod udførelse af revision.

Revisornævnet skal efter lovforslaget offentliggøre kendelser, hvor der er truffet afgørelse i sager om imidlertid frakendelse af en revisors godkendelse. Det fremgår af den foreslåede bestemmelse, at alene kendelser, hvor Revisornævnet midlertidigt har frakendt en revisor godkendelsen, skal offentliggøres med oplysning om identiteten på den pågældende revisor. Kendelser, hvor Revisornævnet ikke har fundet grundlag for midlertidigt at fratage en revisor godkendelsen, offentliggøres således uden oplysning om

identiteten. Sådanne kendelser er imidlertid også vigtige af hensyn til gennemsigtighed omkring praksis på området. Det fremgår endvidere af forslaget, at kendelser om midlertidig frakendelse af en revisors godkendelse skal anonymiseres, når Revisornævnet har truffet endelig afgørelse i sagen. Et krav om helt at fjerne kendelsen fra Revisornævnets hjemmeside vil skabe mindre gennemsigtighed om praksis. Det fremgår af bestemmelsen, at kendelser, der indbringes for domstolene, skal indeholde oplysninger om status for og resultatet af indbringelsen for domstolene. Dette svarer til bestemmelserne vedrørende Revisornævnets offentliggørelse af andre kendelser, og der ses ikke begrundelse for at have forskellige regler på området.

3.3.6. Anerkendelse af erklæringer fra andre erklæringsudbydere

Certificerende Organers Forum (COF) anfører, at det i lovforslaget specifikt bør angives, at der i udgangspunktet skal ske en anerkendelse af relevante erklæringer og certifikater, når disse er givet under nationale eller internationalt anerkendte ordninger, og når den afgivne erklæring eller certifikat er afgivet under akkreditering. COF påpeger, at der uden specifik hjemmel hertil er stor risiko for, at erhvervslivet vil opleve, at deres certificeringer er værdiløse i kontekst af bæredygtighedsrapporten, og at de vil ende med at blive pålagt ekstraomkostninger og mere bøv. l.

Kommentarer

Efter revisorloven skal en erklæring med sikkerhed, herunder erklæringer om bæredygtighedsrapportering, underskrives af den eller de revisorer, der er valgt til at udføre opgaven. Hvor en revisionsvirksomhed er valgt, skal erklæringen underskrives af den eller de revisorer, der har forestået og har det endelige ansvar for opgaven. Afgivelse af revisionspåtegninger og andre erklæringer med sikkerhed, herunder erklæringer om bæredygtighedsrapportering, er således et personligt ansvar.

Det er derfor afgørende, at det til enhver tid er overladt til revisors professionelle vurdering, i hvilket omfang revisor helt eller delvist kan lægge arbejde udført af andre revisorer, af personer omfattet af akkrediteringsordninger eller øvrige eksperter til grund i forbindelse med opnåelse af bevis i forbindelse med varetagelsen af opgaven. I modsat fald risikerer revisor at stå til ansvar for utilstrækkeligt arbejde udført af andre.

3.4. Bemærkninger til ændringer af selskabsloven m.v.

3.4.1. Ledelsens opgaver og inddragelse af lønmodtagerrepræsentanter

Advokatrådet bemærker, at bestemmelsen som foreslået er uklart formuleret og bør præciseres. Forslag til mulig ændring af bestemmelsen:

"Direktionen i et kapital selskab, der er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, skal sikre, at selskabets lønmodtagerrepræsentanter underrettes, og drøfter relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger. Afgiver lønmodtagerrepræsentanterne på denne baggrund en udtalelse, skal direktionen have modtaget denne skriftligt på en af kapital selskabets oplyst elektronisk adresse, senest 4 uger efter drøftelsen, jf. 1. pkt."

FSR – danske revisorer bemærker, at formuleringen til selskabslovens § 118 a, stk. 1, ikke er tydelig med hensyn til, at direktionen skal drøfte relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger med lønmodtagerrepræsentanter. I lighed med formuleringen i lovbemærkningerne foreslår FSR at indsætte "med disse", så lovteksten lyder: "... og skal med disse drøfte...".

FSR – danske revisorer foreslår, at selskabslovens §§ 115 - 118 justeres, så det bliver tydeligere, at ledelsen også skal have fokus på bæredygtighedsforhold, idet FSR antager, at bæredygtighedsrapporteringen efter årsregnskabslovens § 99 a er omfattet af bogføringslovens definition af regnskabsmateriale. Dermed gælder visse af bogføringslovens regler om opbevaring mv. FSR opfordrer Erhvervsministeriet til at overveje, om selskabsloven og bogføringsloven er tilstrækkeligt tydelige med hensyn til at sikre registreringer, kontrolspor, revisionsspor mv. for bæredygtighedsrapporteringen.

Kromann Reumert bemærker, at det i den foreslåede § 118 a fremstår unødigt uklart, hvem selskabets "lønmodtagerrepræsentanter" er, når der henvises til, at selskabsloven allerede indeholder adskillige informations- og høringsforpligtelser i relation til medarbejdere, herunder når der er tale om selskaber, der indgår i en koncern. Det fremhæves, at CSRD artikel 1, nr. 4 alene angiver, at virksomhedens ledelse skal underrette "arbejdstagerrepræsentanterne på behørigt niveau". Kromann Reumert finder det oplagt at præcisere og følge samme fremgangsmåde som anvendt i selskabslovens § 279 a, der refererer til lov om information og høring af lønmodtagere eller lov om europæiske samarbejdsudvalg afhængig af omstændighederne og på den måde bedre sikre, at det er de relevante lønmodtagere, der høres. Kromann Reumert finder også, at det klart bør fremgå, om det er EU-samarbejdsudvalget, der skal høres, hvis der er et sådant, og om bæredygtighedsrapporteringen foretages på koncernniveau på vegne af datterselskaber beliggende inden for EU. Derudover bemærkes, at en reference til de

nævnte love vil sikre relevant regulering af tavshedsforpligtelser, som det nuværende forslag ikke indeholder bestemmelser om. Endeligt finder Kromann Reumert, at det bør præciseres, at der bør være tale om "rimelige" midler, som kapitalselskabet skal stille til rådighed for at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger. Det bemærkes, at tilsvarende betragtninger gør sig gældende i forhold til lovforslagets § 5, nr. 2, om ændringer til lov om erhvervsdrivende fonde.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at den nuværende beskrivelse af drøftelser med lønmodtagerrepræsentanter i § 3 punkt 2 (§ 118 a) ikke i tilstrækkelig grad indfanger meningen med CSRD. Det findes problematisk, idet dialogen med lønmodtagerrepræsentanter netop har til hensigt at skabe dialog om rapporteret data med henblik på at sikre kvaliteten heraf. Det bør sikres, at meningen fra CSRD artikel 1, nr. 4, om ændring af regnskabsdirektivets artikel 19a, stk. 5, og artikel 29a, stk. 6, indfanges i den danske implementering. Institutet anbefaler følgende sproglige tilretning: "[...] lønmodtagerrepræsentanter underrettes og skal drøfte relevante bæredygtighedsoplysninger og midlerne til at samt hvorledes disse er fremskaffet og verificeret." Institut for Menneskerettigheder finder, at samme ændring bør konsekvensrettes i § 42, stk. 5, i forhold til erhvervsdrivende fonde. I den nuværende danske oversættelse af direktivets "means of obtaining and verifying sustainability information" går meningen delvist tabt. Det anbefales i tillæg, at de afsnit af lovudkastet, der omhandler 'lønmodtagerrepræsentanter' tydeliggør, at dette begreb indbefatter fagforeninger.

Kommentarer

Selskabslovens §§ 115-118 indeholder generelle bestemmelser om ledelsens opgaver afhængigt af, hvilken ledelsesmodel selskabet benytter sig af. Det vurderes, at der ud over den foreslåede § 118 a ikke er behov for at indføre specifikke regler i selskabsloven omkring ledelsens opgaver med fokus på bæredygtighed.

Ordlyden af den foreslåede bestemmelse i selskabslovens § 118 a vil blive tilpasset, så den i højere grad stemmer overens med bæredygtighedsdirektivet.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at de repræsentanter, der vil skulle underrettes, og med hvem bæredygtighedsoplysninger vil skulle drøftes på lønmodtagernes vegne, er lønmodtagernes ordinære repræsentanter. Har kapitalselskabet etableret et samarbejdsudvalg eller lignende organ, vil udvalgets medlemmer, der repræsenterer lønmodtagerne, kunne anses for lønmodtagerrepræsentanter, og samarbejdsudvalget vil derfor kunne være forum for en drøftelse mellem kapitalselskabets ledelse og selskabets lønmodtagere. Det vurderes på den baggrund, at det er tilstrækkeligt beskrevet, hvem selskabets lønmodtagerrepræsentanter er.

3.4.2. Valg af revisor til at afgive erklæring om bæredygtighedsrapporteringen

Dansk Erhverv bemærker, at det er uklart, om lovforslaget medfører, at den revisor, der skal afgive erklæring om bæredygtighedsrapporteringen, skal vælges særskilt på en generalforsamling, eller om den revisor, der vælges til revision af regnskabet, med dette valg også kan udføre erklæringsopgaven, såfremt vedkommende opfylder kvalifikationskravene.

Dansk Industri anbefaler, at både de almindelige bemærkninger og relevante specifikke bemærkninger udbygges, således at det klart fremgår, at der kan være tale om to forskellige revisorer/revisions-virksomheder, samt at (om) der er tale om to særskilte valg af revisorer på generalforsamlingen i de virksomheder, der vælger at anvende samme revisor/revisionsvirksomhed til begge opgaver.

Gorrissen Federspiel bemærker, at det bør tydeliggøres, om der skal foretages separat valg af en revisor til bæredygtighedsrapportering i tillæg til valg af en revisor til at foretage den lovpligtige revision – uanset om samme revisor varetager begge opgaver. Det vil være hensigtsmæssigt at tydeliggøre, at der kan foretages valg af én revisor til begge opgaver, og at dette valg rent praktisk kan foretages som ét valg på generalforsamlingen. Det bør i så fald fremgå af forslaget til generalforsamlingen, at revisor foreslås valgt til at varetage begge opgaver. Det fremstår unødvendigt at skulle foretage to separate valg.

Kommentar

Generalforsamlingen vil til hvervet vedrørende erklæringsopgaven om selskabets bæredygtighedsrapportering kunne vælge samme revisor, som er valgt til at revidere selskabets årsregnskab, eller en anden revisor. Det kan dog præciseres i lovbemærkningerne, at der ikke nødvendigvis skal foretages separat valg af en revisor til bæredygtighedsrapportering i tillæg til valg af en revisor til at foretage den lovpligtige revision, men at der skal tages konkret stilling til, at den valgte revisor både skal revidere selskabets årsregnskab og udarbejde en erklæring om selskabets bæredygtighedsrapportering.

3.5. Bemærkninger til den finansielle lovgivning

3.5.1. Anvendelse i den finansielle sektor

Amnesty International og 92-gruppen bemærker, at den finansielle sektor udgør en meget vigtig drivkraft for virksomheder, når det handler om bæredygtighed, og at det derfor er vigtigt, at den finansielle sektor også selv omfattes af lovkravene. Amnesty International og 92-gruppen anbefaler, at også den finansielle sektor og herunder institutionelle investorer omfattes af lovkravene.

Kommentar

Som følge af bæredygtighedsdirektivet udvides anvendelsesområdet for omfattede virksomheder i regnskabsdirektivet til også at omfatte forsikringsselskaber i den i artikel 2, stk. 1, i Rådets direktiv 91/674/EØF anvendte betydning og kreditinstitutter, som defineret i artikel 4, stk. 1, nr. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013, uanset deres retlige form, forudsat at der er tale om store virksomheder eller små og mellemstore virksomheder, undtagen mikrovirksomheder, som er virksomheder af interesse for offentligheden som defineret i regnskabsdirektivets artikel 2, nr. 1, litra a.

Alternative investeringsfonde (AIF'er) og UCITS er undtaget artikel 19a, 29a og 29d om bæredygtighedsrapportering i medfør af artikel 1, stk. 4, i regnskabsdirektivet, jf. artikel 1, nr. 1 i bæredygtighedsdirektivet.

Med lovforslaget vil pengeinstitutter, realkreditinstitutter, investeringsforvaltningsselskaber, finansielle holdingselskaber, forsikringsselskaber, forsikringsholdingvirksomheder, fondsmæglerselskaber og fondsmæglerholdingvirksomheder, m.fl. blive omfattet af kravet om bæredygtighedsrapportering, såfremt de i øvrigt opfylder kriterierne herfor. For så vidt vil den finansielle sektor, herunder institutionelle investorer, blive omfattet af kravet om bæredygtighedsrapportering. Anvendelsesområdet for bæredygtighedsrapportering implementeres direktivnært i den finansielle lovgivning og vil således ikke blive udvidet i forhold til bæredygtighedsdirektivet.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget er de generelle regler om årsrapport og revision for finansielle virksomheder, som er omfattet af bæredygtighedsdirektivet, indarbejdet i henholdsvis lov om finansiell virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 406 af 29. marts 2022 med senere ændringer, lov om fondsmæglerselskaber og investeringservice og -aktiviteter, jf. lov nr. 1155 af 8. juni 2021 med senere ændringer og lov om forsikringsvirksomhed i tværgående pensionskasser, livstidsforsikringsselskaber og skadeforsikringsselskaber m.v., jf. lov nr. 718 af 13. juni 2023 (lov om forsikringsvirksomheder).

Implementeringen af de detaljerede krav til bæredygtighedsrapporteringen, herunder nærmere regler om indhold og form, vil blive indarbejdet i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelser (bekendtgørelse nr. 281 af 26. marts 2014 om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. og bekendtgørelse nr. 460 af 2. maj 2023 om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser med senere ændringer), der også i dag indeholder reglerne for redegørelse om samfundsansvar. Dette sikrer konsistens ved, at de mere detaljerede regnskabsregler for relevante finansielle virksomheder findes samlet ét sted, i overensstemmelse med gældende praksis på området.

3.5.2. *Digital indberetning*

Dansk Industri (DI) kan tilslutte sig den principielle tilgang, hvorefter virksomheder, som skal aflægge bæredygtighedsrapportering, fremover skal indberette den fulde årsrapport i ét fælles format. DI gør dog samtidig opmærksom på, at udarbejdelsen af den europæiske XBRL-bæredygtighedstaksonomi ikke kan forventes at være klar til brug for årsrapporterne for 2024. Endvidere gør DI opmærksom på den øgede byrde ved opmærkning af oplysninger i årsrapporter. DI foreslår derfor, at forholdet vedrørende den potentielt manglende taksonomi beskrives i bemærkningerne til det endelige lovforslag, og at der så vidt muligt tages stilling til den danske håndtering heraf. DI påpeger endvidere et behov for, så tidligt som muligt, at få en klar udmelding om, hvorledes virksomhederne skal forholde sig til opmærkning af oplysningerne i bæredygtighedsrapporteringen, så de kan tilrettelægge rapporteringsprocessen samt deres systemer herefter. Endelig påpeger DI, at Erhvervsstyrelsen bør vejlede om, hvordan virksomheder skal forholde sig, hvis den tekniske indberetningsløsning eller taksonomien ikke fungerer som tiltænkt.

Kommentar

Reglerne om formatet for årsrapporter og andre regnskabsdokumenter er for den finansielle sektors vedkommende fastsat i bekendtgørelse om indberetning til og offentliggørelse af årsrapporter m.v. i Erhvervsstyrelsen for virksomheder omfattet af regnskabsregler fastsat ved eller i henhold til lovgivningen for finansielle virksomheder. Finanstilsynet er i gang med at opdatere bekendtgørelsen, så den blandt andet inkluderer de af CSRD bestemte krav til opmærkning af ledelsesberetningen i iXBRL-format. I den forbindelse findes det mest hensigtsmæssigt at udbrede dette krav til hele årsrapporten, således at hele årsrapporten udarbejdes som ét sammenhængende dokument i ét format, på samme måde som på årsregnskabslovens område. Bekendtgørelsen forventes at blive sendt i høring i første kvartal af 2024.

Opdateringen af formateringskravene vil øge anvendeligheden af årsrapporten for regnskabsbrugere, og mindske risikoen for fejl i årsrapporterne, og dermed potentielt mindske byrden for finansielle virksomheder i form af påtaler og påbud fra myndighederne. Det vurderes samlet set, at fordelene herved opvejer ulemperne i form af øgede udgifter for virksomhederne, herunder da ensretningen af rapporteringsformatet understøtter formålet med bæredygtighedsdirektivet.

Erhvervsministeriet anerkender, at behovet for vejledning er stort. Der er på finansloven for 2024 afsat særlige midler til en vejledningsindsats i Erhvervsstyrelsen, så styrelsen kan hjælpe virksomheder med de nye omfattende rapporteringskrav. Vejledningsarbejdet vil foregå i et tæt samarbejde mellem Erhvervsstyrelsen og Finanstilsynet.

Finansielle virksomheder, som skal aflægge bæredygtighedsrapporter, forventes at skulle opmærke årsrapporten både ved anvendelse af en national taksonomi, som Finanstilsynet vil udvikle i samarbejde med Erhvervsstyrelsen, og ved anvendelse af ESRS-taksonomierne. Den nationale taksonomi forventes færdiggjort i slutningen af 2024 således, at virksomhederne kan anvende den ved rapporteringen fra 1. januar 2025 for regnskabsår, som begynder 1. januar 2024 eller senere. Med hensyn til ESRS-taksonomierne kan det bemærkes, at virksomhederne til en begyndelse vil skulle anvende de ikke-sektorspecifikke standarder. Disse vil ligeledes kunne anvendes til rapporteringen fra 1. januar 2025 for regnskabsår, som begynder 1. januar 2024 eller senere. Når de sektorspecifikke standarder vedtages, vil disse tillige skulle anvendes.

Opstår der tekniske problemer i forbindelse med indberetningen af årsrapporten, eller opstår der tekniske problemer ved anvendelse af taksonomien, vil Finanstilsynet efter en konkret vurdering kunne dispensere fra bekendtgørelsens formatkrav. Det forudsættes som udgangspunkt, at de tekniske problemer ikke kan tilskrives indberetteren.

3.6. Bemærkninger til økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Danske Rederier, Dansk Erhverv, Dansk Industri, FH, Landbrug & Fødevarer, Lederne og SMVdanmark peger på de meget betydelige omkostninger for erhvervslivet forbundet med implementeringen af CSRD i dansk lovgivning.

Danske Rederier henstiller til, at implementeringsarbejdet bør understøtte værdiskabende rapportering, sammenhæng mellem standarder og med de regler, der allerede gælder for det finansielle område, og at der alene bør være tale om minimumsimplicitering. Dansk Erhverv anfører særligt, at man er bekymret for de ekstraordinært høje økonomiske konsekvenser for erhvervslivet. Efterlevelsen af de nye regler bliver ressourcekrævende, og det er afgørende, at man fra de danske myndigheders side har størrelse og omfang af de økonomiske konsekvenser for øje, når de nye regler bliver implementeret, og når der skal føres tilsyn.

Dansk Industri peger bl.a. på, at målingen ligger på linje med det forsigtige skøn, som de tidligere har lavet og understreger behovet for dels at sikre en smidig og direktivnær implementering og dels behovet for at forenklinger og reduktion i de administrative byrder generelt – og på rapporteringsområdet specifikt. Landbrug & Fødevarer understreger, at de store udgifter viser vigtigheden af, at der skabes konkurrence om de konsulenttydelser, der må formodes at komme til at udgøre størstedelen af virksomhedernes udgifter. Lederne anfører, at det på baggrund af de høje omkostninger er afgørende, at direktivets implementering i danske virksomheder også bliver

værdiskabende for virksomheden. På den måde kan udgifterne snarere ses som en investering i virksomhedens bæredygtighed, noget som kan give virksomheden attraktive muligheder

Dansk Erhverv og Lederne peger på det store behov for vejledning og understøttelse af de virksomheder, som bliver omfattet af de nye krav om bæredygtighedsrapportering, mens Dansk Metal, FH og SMVdanmark særligt fremhæver behovet for indsatser, der kan understøtte de SMV'er, der ikke er omfattet af reglerne, men som skal levere data og oplysninger til de omfattede virksomheder, hvor de indgår i de omfattede virksomheders værdikæder. Dansk Metal fremhæver mulighederne for automatisk digital rapportering, og SMVdanmark peger på, at der vil være meget store potentielle besparelser ved at vente med at implementere reglerne til automatisk erhvervsrapportering kan understøtte bæredygtighedsrapporteringen. FH peger på behovet for et løft af den information og de redskaber, der findes på Virksomhedsguiden og de SMV-rettede erhvervsstøtteprogrammer.

Dansk Industri anfører, at målingen understreger behovet for, at der sker forenklinger og reduktion i de administrative byrder generelt – og på rapporteringsområdet specifikt – og anbefaler, at der fra dansk side arbejdes for at sikre dette, ligesom de generelt finder, at netop genbrug af data er et vigtigt element. Konkret peges på manglende sammenhæng til fx Kommissionens forslag om ESG-rating. Dansk Industri finder, at der er behov for et 360-graders eftersyn af andre rapporteringsforpligtelser – og herunder rapporteringsforpligtelser der udspringer fra andre ressortministerier – med henblik på at fjerne dobbeltreportering og strømline eksisterende rapporteringer, så der skabes sammenhæng til de nye, omfattende rapporteringskrav efter CSRD.

Det Grønlandske Departement for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling bemærker, at såfremt grønlandske virksomheder også indgår i de omfattede virksomheders leverandørkæder, vil disse virksomheder også blive påvirket af CSRD. Det fremgår dog ikke af beregningerne, hvor stor denne påvirkning forventes at blive for Grønlands virksomheder.

Amnesty International Danmark anbefaler, at der i lige så høj grad sættes fokus på de positive konsekvenser for erhvervslivet som de negative ved øgede lovkrav om bæredygtighed og ansvarlig virksomhedsadfærd.

F&P og Landbrug og Fødevarer opfordrer til, at der gives en mere detaljeret gennemgang af den samlede måling af de erhvervsøkonomiske konsekvenser for Partnerskabet for bæredygtighedsrapportering samt Regnskabsrådet.

Finans Danmark bemærker, at de, uden indsigt i den bagvedliggende rapport og beregninger, ikke har grundlag for at vurdere de opgjorte omkostninger og dermed ikke grundlag for at give bemærkninger. De bemærker i den forbindelse, at omkostningerne for de finansielle virksomheder forekommer at være undervurderede. F&P opfordrer til, at omkostningerne ved taksonomiforordningen specificeres yderligere, samt at det specificeres, hvilken andel af de erhvervsøkonomiske konsekvenser, som kan henføres til forsikrings- og pensionsvirksomheder. FSR – Danske revisorer beklager tilsvarende, at det ikke har været muligt at få flere oplysninger om, hvordan de økonomiske byrder er opgjort. Organisationen undrer sig især over de anførte omkostninger for revisorbranchen. Institut for menneskerettigheder anbefaler, at det i lovudkastet beskrives, hvordan de erhvervsøkonomiske konsekvenser er beregnet, eventuel usikkerhed hermed samt kontekstuel information.

Landbrug & Fødevarer finder, at målingen er ganske overfladisk ift. sit detaljeniveau, idet den kun omfatter store virksomheder, der er direkte omfattet af reguleringen, og ser samtidig gerne beregningerne specificeret, så det er muligt at vurdere, hvad der er medtaget, og hvad der er udeladt. Organisationen bemærker, at målingen bør indeholde en opgørelse af, hvad implementeringen betyder ift. ekstra byrder for virksomhedstyper der ikke er direkte omfattet af CSRD, herunder andelsvirksomheder.

FH støtter op om, at der udarbejdes en separat vurdering af konsekvenserne for SMV'erne, ligesom F&P opfordrer til at denne måling foretages hurtigst muligt. SMVdanmark opfordrer til, at der gennemføres og offentliggøres en evaluering af lovens samlede erhvervsøkonomiske byrder og omkostninger for små og mellemstore virksomheder gennem AMVAB-metoden. Dansk Erhverv er desuden bekymret for byrderne ved de kommende sektorspecifikke standarder, som EFRAG er ved at udarbejde, og som ikke er omfattet af målingen.

FSR – Danske revisorer finder høringsfristen uacceptabelt kort. F&P bemærker ligeledes, at det, grundet den ultrakorte høringsfrist, alene har været muligt at komme med umiddelbare bemærkninger til målingen af de erhvervsøkonomiske konsekvenser. Landbrug & Fødevarer bemærker tilsvarende, at en høringsperiode på 5 dage er for kort tid til at indhente tilstrækkelig viden hos deres medlemsvirksomheder.

Kommentar

De nye regler om virksomhedernes bæredygtighedsrapportering er helt essentielle for den bæredygtige omstilling og for at nå klimamålene. De nye krav om bæredygtighedsrapportering kræver dog en omfattende omstilling for mange virksomheder, både store og små, derfor vil regeringen sætte ind på flere fronter, for at lette byrderne for erhvervslivet.

Målingen af de forventede administrative konsekvenser viser meget tydeligt, at reglerne samtidig medfører en stor og kompleks omstilling for virksomhederne, og at de også fremadrettet kommer til at bruge mange kræfter på at løfte opgaven med at rapportere efter CSRD. Dertil kommer, at størstedelen af de virksomheder, som nu skal rapportere efter CSRD, også vil blive omfattet af den eksisterende taksonomiforordning og taksonomiforordningen er i sig selv et omfattende regelsæt. Endelig vil rigtig mange små og mellemstore virksomheder forventes at skulle levere data til deres kunder og samarbejdspartnere. De kommer til at opleve nye omkostninger, men de kan også få en konkurrencefordel, hvis de dokumenterer deres bæredygtighed.

Erhvervsministeriet bemærker, at man vil sætte ind på flere fronter for at lette byrderne for erhvervslivet. Erhvervsministeriet har således stort fokus på vejledning både til de omfattede virksomheder og til SMV'erne, jf. afsnit 2.3 ovenfor om vejledning og dialog. I forhold til tilsyn med reglerne om virksomhedernes bæredygtighedsrapportering henvises til afsnit 2.4 om kontrol, tilsyn og håndhævelse.

I Europa arbejder Erhvervsministeriet målrettet for at gøre opmærksom på, at byrderne for virksomhederne skal nedbringes. Der er bl.a. taget direkte kontakt til ministerkollegaer i andre medlemslande og emnet er senest bragt op på Konkurrenceevnerådsmøde i december 2023. Erhvervsministeriet arbejder for, at bæredygtighedsrapporteringen skal være digital og automatiseret, så det bliver så let som muligt at indsamle, håndtere og dele data i værdikæder for at kunne rapportere. Med indsatsen "Digitale Grønne Produktdata" vil Erhvervsstyrelsen bygge videre på erfaringerne med "Automatisk Erhvervsrapportering" og tage første skridt i en langsigtet indsats for "Automatisk bæredygtighedsrapportering". Implementeringen af CSRD vil dog ikke afvente dette. CSRD skal være implementeret i dansk ret senest 6. juli 2024.

Flere høringssvar peger på, at uden indsigt i og dokumentationen af den gennemførte måling kan man ikke kan afgive et fyldestgørende høringssvar eller man forbeholder sig retten til at vende tilbage med yderlige bemærkninger, når grundlaget er lagt frem. Der peges i høringssvarene på forskellige ønsker til yderlig segmentering – fx på segmenter af virksomheder, kategorier af omkostninger og geografi. Erhvervsministeriet skal bemærke, at efter vanlig praksis vil de faktiske byrdemålinger, som er gennemført, blive offentliggjort, når lovforslaget er vedtaget.

I forhold til de børsnoterede SMV'er, som bliver omfattet af kravene om bæredygtighedsrapportering, skal Erhvervsministeriet bemærke, at det ikke har været muligt at indregne omkostninger til dataindhentning/behandling for ca. 50 direkte omfattede børsnoterede SMV'er. Det bliver muligt, når SMV-standarden vedtages af Kommissionen forventelig medio

2024. Det er forventningen, at de omfattede SMV'er vil vælge at rapportere efter denne standard, der således vil skulle danne grundlag om omkostningsberegningen.

I forhold til de virksomheder, som ikke omfattes af CSRD, men som indgår i de omfattede virksomheders leverandørkæder (herunder et stort antal SMV'er), er forventningen, at de også vil blive påvirket af CSRD, da de skal levere oplysninger til de omfattede virksomheders rapportering. Forventningen er, at denne effekt vil være væsentlig for de berørte virksomheder, men det er endnu ikke muligt at estimere disse konsekvenser. Dette forventes først muligt, når Kommissionen forventeligt medio 2024 vedtager SMV-standarden (for de omfattede børsnoterede SMV'er), som sætter rammen for, hvilke krav der vil blive stillet ned i leverandørkæderne.

Afslutningsvis skal bemærkes, at høringsfristen blev fastsat under hensyntagen til den videre lovproces.

4. Lovforslaget i forhold til lovudkastet

I forhold til det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, indeholder det fremsatte lovforslag følgende indholdsmæssige ændringer:

- § 2, nr. 37, er ændret, så nedlæggelse af forbud mod at udføre af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering svarer til det gældende forbud mod at udføre eller kontrollere udførelsen af en revision.
- Bemærkningerne til § 2, nr. 37, er tilpasset, og det er præciseret, at forbuddet ikke er til hinder for, at revisor deltager i et erklæringsteam, hvor en anden revisor forestår og har det endelige ansvar for opgaven.
- § 12 er ændret, så ikrafttrædelsestidspunkt ændres fra 1. juli 2024 til 1. juni 2024. § 13, stk. 2, er tilsvarende ændret, ligesom virkningstidspunktet for de nye størrelsesgrænser i § 13, stk. 2 er ændret til 1. januar 2023. Ændringen er foretaget på Erhvervsministeriet egen foranledning.
- § 1, nr. 26 er indsat som konsekvens af det delegerede direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser. Ændringen er foretaget på Erhvervsministeriets egen foranledning.
- § 1, nr. 20 er ændret som følge af, at den foreslåede stk. 2, ikke blev vurderet nødvendig at implementere. Det skyldes, at de virksomheder, som ville blive omfattet af denne bestemmelse, kan undlade at give oplysningerne, fordi de også er omfattet krav om bæredygtighedsrapportering.
- § 1, nr. 22 er ændret, som følge af den foreslåede undtagelse for erhvervsdrivende fonde, hvorefter erhvervsdrivende fonde, der undlader at udarbejde koncernregnskab efter § 111 stk. 2 eller § 111, stk. 3, er undtaget fra at udarbejde bæredygtighedsrapportering, hvis dattervirksomheden opfylder oplysningskravene i sin konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

- § 1, nr. 41 er ændret, så det ikke længere fremgår af bestemmelsen, at ledelsens ansvar i dattervirksomheder omfattet af § 137 k, er kollektivt. Dette vil skabe overensstemmelse med tidligere implementering af lignende bestemmelser om ledelsesansvar for redegørelser vedrørende tredjelandsvirksomheder med dattervirksomheder i EU. Lovbemærkningerne er tilsvarende konsekvensrettet.

Herudover er der foretaget ændringer af sproglig, redaktionel og lovteknisk karakter.

5. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Nedenfor følger en alfabetisk oversigt over hørte myndigheder og organisationer m.v.

Ud for hver høringspart er det ved afkrydsning angivet, om der er modtaget hørings svar, og om høringsparten i givet fald har haft bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Oversigten omfatter herudover interessenter, som ikke er blandt de hørte myndigheder, organisationer m.v., men på egen foranledning har sendt bemærkninger til udkastet til lovforslag. Sådanne interessenter er i oversigten markeret med *.

Høringspart	Hørings-svar modtaget	Bemærkninger	Ingen bemærkninger	Ønsker ikke at afgive hørings svar
92-gruppen	1	1		
Advokatrådet, Advokatsamfundet	1	1		
Akademikernes Centralorganisation				
Amnesty International Danmark	1	1		
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd				
Arbejdsmarkedets Tillægs Pension (ATP)	1	1		
Bryggeriforeningen				
Bureau Veritas				

Centralorganisationens Fællesudvalg	1		1	
CEPOS				
Cereda				
Certificerende Organers Forum (COF)	1	1		
CONCITO				
Copenhagen Business School				
CSR Forum				
DANAK				
Danish Venture Capital and Private Equity Association				
Danmarks Nationalbank				
Danmarks Naturfredningsforening				
Danmarks Restauranter og Cafeer				
Danmarks Skibskredit A/S				
Danmarks Statistik				
Danmarks Tekniske Universitet				
Dansk Aktionærforening				
Dansk Arbejdsgiverforening	1			1
Dansk Ejendomsmæglerforening				
Dansk Erhverv	1	1		
Dansk Industri	1	1		
Dansk Initiativ for Etisk Handel				
Dansk Investor Relations Forening – DIRF				
Dansk Iværksætterforening				
Dansk Mode & Textil				

Dansk Standard	1	1		
Danske Advokater	1	1		
Danske Arkitektvirksomheder				
Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening				
Danske Handicaporganisationer*	1	1		
Danske Maritime				
Danske Rederier	1	1		
Danske Regioner	1		1	
Datatilsynet	1		1	
De Samvirkende Købmænd				
Den Danske Aktuarforening				
Den Danske Dommerforening				
Den Danske Finansanalytikerforening				
Den Danske Fondsmæglerforening				
Det Kooperative Fællesforbund				
Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere				
Det Økonomiske Råds Sekretariat				
Domstolsstyrelsen				
EG Eksportkreditfonden				
Fagbevægelsens Hovedorganisation				
Finans Danmark	1	1		
Finansforbundet				
Finansforeningen				

Finanssektorens Arbejdsgiverforening	1		1	
First North				
Folkekirkens Nødhjælp				
Forbrugerrådet				
Force Technology				
Foreningen af Interne revisorer				
Foreningen Danske Revisorer				
Forsikring & Pension	1	1		
FSR – danske Revisorer	1	1		
Færøernes departement				
Garantifonden for indskydere og investorer				
Gorrissen Federspiel*	1	1		
Green Power Denmark				
Grønlands Selvstyre				
HK				
IDA - Ingeniørforeningen i Danmark				
Institut for Menneskerettigheder	1	1		
IT-branchen				
IT-Universitetet				
Komiteen for god Fondsledelse	1	1		
Komiteen for god Selskabsledelse				
Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte				
Kommunekredit				
Kommunernes Landsforening (KL)				

Kristelig Arbejdsgiverforening, Kristelig Fagbevægelse				
Kromann Reumert*	1	1		
Kuratorforeningen				
Københavns Universitet				
Landbrug & Fødevarer	1	1		
Landsdækkende Banker				
Landsorganisationen i Danmark				
Ledernes Hovedorganisation	1	1		
Liberale Erhvervs Råd				
Lokale Pengeinstitutter				
Lønmodtagernes Dyrtidsfond				
Marine Ingredient*	1	1		
Mellemfolkeligt Samvirke				
Miljømærkning Danmark				
Nasdaq*	1	1		
Novo Nordisk Fonden & Novo Holding, Lundbeckfonden, LEO Fonden, McKinney Møllers fond for almene formål, Møller Holding, LEGO Fonden, Kirkby*	1	1		
OXFAM IBIS				
Red Barnet				
Rigsadvokaten	1		1	
Rigsombuddet på Færøerne				
Rigsrevisionen	1		1	
Roskilde Universitetscenter				

Rådet for bæredygtigt byggeri				
SEGES				
SMV Danmark				
Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet				
Syddansk Universitet				
Telekommunikationsindustrien i Danmark				
UN Global Compact				
Verdens Skove				
Virksomhedsforum for Socialt Ansvar				
Værdipapircentralen				
WWF				
Aalborg Universitet				
Aarhus BSS				
Aarhus Universitet				